

BISKOP GUNNERUS' VIRKSOMHED

FORNEMMELIG SOM BOTANIKER

TILLIGEMED EN OVERSIGT OVER BOTANIKENS TILSTAND I DANMARK
OG NORGE INDTIL HANS DØD

VED

OVE DAHL

III

JOHAN ERNST GUNNERUS

TILLEG II: UDDRAG AF GUNNERUS' BREVVEKSLING, SÆRLIG TIL
BELYSNING AF HANS VIDENSKABELIGE SYSLER

HEFTE 4

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKABS SKRIFTER. 1898. NO. 4

AKTIETRYKKERIEET I TRONDHJEM

1898

De tidligere afsnit af denne afhandling:

- I. Indledning. Kilder. Kap. 1—3.
Skrifter 1888—90. S. 102—253.
 - II. Johan Ernst Gunnerus (kap. 4), samt tillæg 1. Gunnerus' botaniseren ved Trondhjem og paa visitatsreiserne.
Skrifter 1891, s. 1—152; 1892, s. 1—61; 1893, s. 22—74.
 - III. Johan Ernst Gunnerus. Tillæg 2. Uddrag af Gunnerus' brevveksling, særlig til belysning af hans videnskabelige sysler. H. 1—3.
Skrifter 1895, s. 11—224; 1896, no. 4; 1897, no. 4.
- Udførlig indholdsfortegnelse vil findes bagerst i dette hefte.
-

F. Breve til Gunnerus. (Forts.)

498. 1763 7. Febr. fra J. Lund, Kjøbh. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. Deres meget ærede af 21. Jan. sidstleden fik ieg med Oberste v. Kroghen,¹⁾ seer deraf 2 af mine sidste Breve, et med Posten og et ved Lejlighed, hvorved og fulgte 2 af Linæi smaa Skrifter, dette skier nu i Haab at faa Halleri Enum. Stirp. Helvet. samt Linæi Skaanska og Loeflings spanska Resa²⁾ opsent med Monsr. Brinkman,³⁾ som skal rejse i Morgen, da ieg først i Aftes silde bekom D. H.s Brev, saa kan ieg ej give Beskied om de sist begierte Bøger, de ieg dog strax skal besørge kiøbt eller bestilt og bliver der nok god Lejlighed til Deres Opsendelse med Officererne der om nogle uger nok kommer til at rejse op; med Monsr. Brøjer⁴⁾ har jeg ej heller faaet tiid i dag at tale, som dog rigtig, skal efterkommes, dog saae ieg ham for 14 dager siden, og da levede han vel. Vor ny Ober-Secretaire er os som nogef haard beskrevet, som ieg dog ej kunde mærke i Løverdags, da

1) Georg Frederik v. Krogh, f. i T.hjem 1732, søn af generallojtnant G. Fr. v. Krogh (1687—1768), 1753 kaptein i 1ste vesterlenske regiment, deltog i Syvaarskrigen under Fredrik den store; vendte 1758 tilbage til fædrelandet og blev 1760 oberst og chef for 1ste trondhj. infanteriregiment, i spidsen for hvilket regiment han 1762 indfandt sig i Meklenborg, da hæren der skulde optage kampen mod russerne; vendte det følgende aar tilbage (smlgn. nr. 509 ndfr.). Blev 1772 generalmajor og kommanderende general nordenfjelds, 1781 generallojtnant og 1788 kommandant i Trondhjem. Stod i høi gunst hos Fredrik VI baade som kronprins og konge. Tog afsked i 1814 og døde i T.hjem 1818. (Dansk biogr. Lex.)

2) Se nr. 494 ovfr.

3) Anton Brinchman, f. 1740, student 1759, teol. eksam. 1762, 1765 kapell. hos faderen H. Brinchman, sognepræst til Holtaalen, 1768 fradømt embedet paa grund af leiermaal, fik senere paa G.s forbøn æresopreinsning og blev 1772 pers. kap. til Aamot.

4) Gunnerus søstersøn, søkadet Johan Mathæus Brohière, se afsnit H.

ieg havde den Ære at giøre Ham min underdanige Opvartning, Han gav audience i Slaprokken, som her ansees for Naade, hvilket og Hans derved brugte Opførsel syntes at give tilkiende, der mangler mig desværre ikkun adresse til Ham. Gh. R. Carl v. Holstein¹⁾ er i Nat død og i forrige uge er den unge grev Ludwig v. Moltke²⁾ hiemkommen udenlands fra. Næst underdanigst etc. etc.
J. Lund.

499. 1763 18. Febr. fra P. Bruun,³⁾ Gilleskaal.⁴⁾ (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop. Efter underdanigst Pligt har Jeg den Ære at Indberette min fromme hr. Bisk. d. H.s brever er mig indhændigede, med et Pragtværk af et for den Studerende ungdom meget nyttigt skrift *Clavis Lingvæ Latin.*⁵⁾ kaldet. Med allerdybeste Complimente etc. etc. P. Bruun.

500. 1763 12. Febr. fra J. Lund, Kjøbh.⁶⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. Med Monsr. Brinkman⁷⁾ sente ieg Halleri Enum. Stirp. helvet. og Linnæi Skånske og Loeflings Spanske Resa, som ieg haaber bliver D. H. vel indhændiget, thi med adresse cont. Post er intet at faae bortsent, thi de klager over de ej faar den assistance de behøver, hvilket og er aarsag at prof. Öeder ej kan dermed sende de Bøger, som D. H. og Et. R. Suhm af ham har forlanget uden med Skibs Lejlighed, som han har ombedet mig tilskrive D. H., da han og selv med det første ydermere skal underrette Dem og Hr. Suhm om. Af de sidst forlangte Bøger har ieg kiøbt Linnæi Hortus upsal, Scheuchzeri Agrostographia,⁸⁾ Rupii⁹⁾ Flora Jenensis sidste Edit. udgivet 1745 af Haller

1) Født 1700, geheimeraad 1738, geh. konferentsraad 1747.

2) Se nr. 234 ovfr.

3) Se nr. 195 ovfr.

4) Besvaret 12. April. (G.s paategning).

5) Se nr. 508 ndfr.

6) Besvaret d. 26de Februar 1763. (G.s paategning). Smlgn. nr. 279—282, 494, 496 og 498 ovfr.

7) Se nr. 498 ovfr.

8) Omhandler græs, halvgræs og juncacéer, udkom 1719; smlgn. nr. 279 ovfr.

9) Se nr. 279 ovfr.

og Gmelini Siberia.¹⁾ De andre har ieg ej kundet faa, dog ventes endeel naar vandet bliver aabent, da ieg ej skal mangle baade at tilsende Dem de kjøbte ved Lejlighed og de flere, som kan faaes, ieg har og confereret med Hr. Prof. Öeder derom, som siger: Flora Prussiaca, Fuchsii hist. Stirpium,²⁾ Mathiolus, Schwenkfeltii Stirp. et foss. Catal. er umuelig at faae uden ved auctioner og vil de ej være D. H. til stor nøtte, langt mindre fornøyle, han lagde og Mentzelii Index Polyglottus til, men ieg seer der er udkommen en nye Edition under navn af Lexicon Polyglotton, som nok er temmelig forbædret og nok bliver at faa til foraaet. Hortus Cliffortianus³⁾ vil næsten blive umuelig at faae, da den aldrig har været i Boghandlers hænder, men ikkun faae Exempl. trøgt mere til Present eller for Profit. Prof. Öeder har et Exempl. han ved en hændelse paa en auction kom over, da det kostede Ham 20 rd.; eller(s) har Prof. Öeder recom. Ham du Hamel⁴⁾ traite des arbres en 4to 2 vol. som en Bog D. H. ville finde sig sær fornøyet med, en ganske ny Botanist fant ieg paa Børsen, Anth. Gouan⁵⁾ hortus regius Monspelienensis Lugd. 1762 om den skulle behage Dem. Det ieg i mit Brev⁶⁾ skrev med Mons. Brinkman, at den unge Lud. gr. v. Moltke er hjemkommen var en fortilig Tidende, andet nyt er her ikke uden at vore medici vil have observeret Tegn til Pest hos nogle afdøde. Kane føre har ej været her før i Gaar og i dag, der siges, at Hr. Lyster⁷⁾ har faaet Aggerøens Kald, dog veed ieg det ej til visse. At ieg bruger til D. H. saa lidt Papiir, beder ieg maa pardoneres, da det

1) Johan Georg Gmelin, f. 1709, prof. først i Tübingen, senere i Petersburg, reiste 1733—1743 med en russisk ekspedition i Sibirien, forfattede en Flora Sibirica, der udkom 1749—69 i 4 bind med 217 plancher, og en reise durch Sibirien, Göttingen 1751—52. (Smlgn. nr. 506 ndfr.) Døde 1755.

2) Angaaende dette og de efterfølgende verker se nr. 300 og 301 ovfr.

3) Et stort verk med 37 plancher, udgivet 1737 af Linné, der 1735—37 ordnede de botaniske samlinger tilhørende dr. jur. og borgermester i Amsterdam Georg Clifford (f. 1685, d. 1760).

4) Henri Louis du Monceau du Hamel (f. 1700 i Paris, d. smstds. 1781) generalinspektør over flaaen. Smlgn. nr. 27 ovfr.

5) Antoine Gouan, prof. i medicin og botanik i Montpellier, f. 1733, d. 1821.

6) Er nr. 498 ovfr.

7) Se nr. 85 ovfr.

skeer for at spare saavel D. H. som mig Postpænger. Næst underdanigst etc. etc. J. Lund.

501. 1763 26. Febr. fra H. Storm, Christiania.¹⁾ (StA.)

Høyærværdige etc. Hr. Biskop. Om jeg end ikke ved mit værende i Trundhiem, havde nødt dend Fornøyelse at kiende dem, havde dog deres bekjænte Nidkiærhed for Videnskabernes Forfremmelse anleediget mig med fuldkommen Tilliid at indsænde vedlagde Prænumerations Sædler, paa et Mechanisk Værk, Hr. Professor Kraft i Sorøe efter Kongelig befalning lader udgaae, og hvor Prænumerations Priisen, er for Post Papier a 1 Rd. 64 Skill., Skriv Papier 1 Rd. 48, og Tryk Papier 1 Rd. 16 Skill. Sedlerne som følger ere af 1ste og 2den Sort 6 stk. er 12 og 3die 4, i alt 16 stk., for hvilke Exemplarers Avsætning jeg udbeder d. h.s Mellemhandling. Autors Styrke, fornemmelig i de Mathematiske Viidenskaber, behøver vel ikke min Recommendation, alt hvad jeg behøver at tillægge, er, at Efterskudet næsten bliver saa høy som Prænumerations Summen. Kunde jeg være saa lykkelig her at udrette noget til d. h.s Velbehag, haver de fridt at befale, da jeg med Høiyagtelse etc. etc. H. Storm.

502. 1763 27. Febr. fra Joh. Berg, Kjøbh.²⁾ (StA.)

Høyædle etc. Herr Biscop etc. Jeg har herved den Lykke at takke D. H. allerydmygst for Deres bevaagne Skrivelse af den 22de Januarii. Førend jeg havde den ære at overleveres samme af hr. Etats-Raad Finckenhagen,³⁾ var jeg allerede af Consistorio i Anledning af Mr. Klingenberg's⁴⁾ Dimission advaret for en anden Gang, og Mulcten eftergivet. Dog blev Sagen paa nye forestillet det høje Missions Collegio. Jeg frygtede meget for at den nye Præses skulle legge noget ubehageligt Mærke til mig, fordi jeg første Gang jeg havde den Naade at tale med ham, kom med en halv

¹⁾ Besvaret d. 12. Martii 1763 (G.s paategning.) Er nr. 209 ovfr. Smlgn. 537 nedfr.

²⁾ Smlgn. nr. 493 ovfr. og de øvrige der nævnte breve fra ham.

³⁾ Den ellers i brevene ofte nævnte Joh. Finckenhagen, kancelliraad 1738, justitsraad 1746, etatsraad 1760, død 1778 i Kjøbh.

⁴⁾ Vistnok Boy Klingenberg, se nr. 106 og 281 ovfr.

Process, men, Gud skee Lov! saasom D. H. ikke har lagt nogen Vanskelighed i Vejen for mig, og Doct. Rosenstand¹⁾ tog baade Consistorii og mit Partie, saa faldt alle Ting vel ud, ja til min Fordeel. For all den Bevaagenhed D. H. har beviist mig saa vel i dette som flere Tilfælde ønsker jeg mig Lejlighed til at vise mit Taknæmmelige hierte. Endnu har ikke Hr. Rector Schøning givet nogen Ordre til Pengenes Udbetaling. Gud veed hvad han nu har at indvende. Man har raadet mig til at besvære mig over ham i Cancelliet, og om jeg gjorde det saa troer jeg, jeg burde undskyldes; men han har været min Lærer, og derfor griber jeg endnu nødig til saadan yderlighed. Torde jeg bede D. H. ville endnu bevise mig den Bevaagenhed at erindre ham om sit Løfte, saa haaber jeg vist jeg faar det De under mig uden nogen Klage. Jeg udbeder mig etc.

Joh. Berg.

503. 1763 Febr. fra H. Bruun,²⁾ Indyr, Gildeskaal. (RA.)

Høy-Ædle etc. Hr. Biskop! Med største Høyagtelse har ieg imodtaget D. H.s meget kiærkomne under næst-afvigte 21 december. — — De omskrevne sorter af græs og blom skal være min skyldighed at gjøre mig yderste umage for, desuden var det at ønske Den belovede Flora Danica snart kunde erholdes, hvorved mand baade kunde desbædre tiæne andre som tillige selv gjøre nogen forønsket progres til et saa fornøylegt Studium. Hvornæst ieg etc. etc.

H. Bruun.

504. 1763 5. Marts fra Oeder, Kjøbenhavn. (VS.)

Høyædle etc. Hr. Biskop, Højstærede Velynder og Ven! Saa-som adresse Contoiret ej har kundet erholde tilladelse til den intenderede agende Post, saa kunde heller ikke Speditionen af de ordinerede Exemplarer af Flora Danica lade sig gjøre.³⁾

Nu er her Hr. Canc. Raad Thodal,⁴⁾ som vil reise op til Norge om en otte dages Tiid. Med ham skal jeg sende det belovede frø for D. H., og til Hr. Etats Raad Suhm et hans Msct.

¹⁾ Se nr. 386 ovfr.

²⁾ Se nr. 196 ovfr.

³⁾ Se nr. 257 ovfr.

⁴⁾ Lars Thodal, kancelliraad 1768. Var medlem af vidensk. selsk. i Thjem.

med mit Brev, og beder jeg at han ej vilde tage det ugunstig op, at jeg ikke har skrevet hidindtil, hvortil Aarsagen fornemmelig er at jeg vilde oppebie Convenable Leilighed for bemeldte msct.

Jeg haaber at formaae Hr. C. R. Thodal til at chargere sig med de Exemplarer af Fl. Danica, som der er subscriberet paa hos Hr. M. Schiønning, men med Speditionen af de 17 Exemplarer, som er ordinerede ved D. H., maa det beroe til Skibsleilighed, saasom det vilde blive en alt for stoer Pakke at bebyrde Hr. Thodal med.

Pelt synes jeg er en forlegger, som enten mangler Kræfter eller Activitet eller begge deele. Jeg holder de til Historiam naturalium henhørende Msctr. ferdig, der skulde følge paa de exegetiske og historiske Afhandlinger, hvilke samtlige ere hos Hr. M. Dass og har jeg adskillige Ganger forespurdt mig, om det ikke snart med Trykningen skulde komme til de naturalhistoriske Stykker, men endnu er det ikke kommen saa vidt. Pelt fik for længe siden alle Tegninger, den om *Gorgonia resedæformis* undtagen, hvilken han vilde lade stikke udi Leipzig, nu skal jeg i disse dage levere ham denne tilbagestaaende *Gorgonia*, og amussere ham til meere Iver.

D. H.s Revers for de 17 Exemplarer af Flora har jeg rigtig imodtaget. Skulde Hr. M. Schiønning blive ved det forsætt han haver meldet mig i hans seeneste Skrivelse, at sige sig fra Commissionen med Flora, saa maatte jeg bede, at D. H.s Amanuensis, under deres Caution vilde tage sig paa at besørge disse Exemplarer tilligemed de øvrige, saa det da vilde blive ialt 27 Exemplarer, 10 illuminerede og 17 sorte. Mon ikke Mr. Schweiger skulde have Lyst at illuminere de Exemplarer af ethvert af de følgende fascicler, efter det 10de som jeg alletider skulde sende for D. H. selv? Derved kunde baade jeg her i Kbhvn., hvor jeg har ondt for at finde illuminister nok, og subscriberterne i Trundhiem være tiente, thi da kunde de faae deres Exemplarer i graae aftryk (som er beqvemmest til Illumination) ligesaasart som de sorte Exemplarer, det er ligesom de kommer af Pressen, i Stæden for at de nu nødvendigviis maa bie længe hver gang indtil vi kand faae dem illuminerede her i Kbhvn., og kandskee vare Subscriberterne geneagne

til at unde Sr. Schweiger denne fortieneste, og kunde selv betale illuminationen til ham. D. H.s eget Exemplar skulde ingen Skade have af det det tiende til Mønster for de andre, naar Mr. Schweiger tog sig vare som han kand og enhver illuminist bør gjøre.

Jeg beder baade d. H. som Hr. Magister Schiønning om tilladelse for at spare dobbelt Porto her paa dette aabne blad at besvare hans sidste meget ærede af 22. Jan. Jeg er fornøjet med Hr. Magisterens forsikring paa de ordinerede Exemplarers Afsætning og Betalning snart efter deres arrivement i Trundhiem, men fragt og assurance, naar de maa sendes med Skibs Leilighed, og ingen tilfældig Leilighed gives (som nu med Hr. Canc. Raad Thodal) maa endelig repareres paa Exemplarerne pro rata, thi sandelig ingen kand med Billighed begiære, at samme Ting skal leveres for samme Priis her i Kbhvn. lige ud af mine Hænder, og paa langt bortliggende Steder, som Trundhiem. Naar dette accorderes, som jeg haaber subscribenterne ikke længer skal vegre sig for, saa skal jeg nok besørge Speditionen, og en Commissionair risquerer da intet ved, uden for saa vidt som det er mueligt skjønt ikke venteligt, at een eller anden Subscribent kunde tage sit ord tilbage. Speditionens Bekostningerne bliver lidet paa hvert Exemplar, men altsammen vilde det gravere mig considerablement. Liquidationen imellem mig og Hr. Schiønning bliver nu følgende. Han har ordineret 4 illum. og 6 sorte Exemplarer, som udgiøre 66 rl., hvoraf 6 rl. ere for commissions Umage. Et illum. Exemplar for D. H. er leveret og betalt med 9 rl., og 3 illum. samt 6 sorte bringer Hr. Canz. R. Thodal med sig til Trdhj. og leverer dem til Hr. Magisteren, og bliver altsaa 45 rl. netto tilbage, som Hr. Schiønning remitterer efter Hr. Thodals Ankomst. Imidlertid ombedes han at erklære sig, om han behager at vedblive Commissionen for hans Subscribenter eller at henvise den til Hs. H.s Amanuensis.

For resten har jeg den ære med megen Respect og Consideration for H. Et. R. Suhm og Hr. M. Schiønning, samt alle andre Velyndere og Venner, men fornemmelig med megen Hengivenhed for D. H. at være deres ydmygste tiener. Oeder.

505. 1763 16. Marts fra H. Strøm, Ratvig, Søndmøre. (VS.)
Gjengivet af J. Belsheim i Ark. f. Math. og Naturv. IX. 408—411.

506. 1763 19. Marts fra J. Lund, Kjøbh.¹⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. Med nest forrige Post bekom ieg D. H.s Brev, og har ieg alt kiøbt de 50 \mathfrak{R} Islandsk Rappe paa Magazinet, thi endskiønt de selger ej ringere end 72 \mathfrak{R} , saa dog, da Hr. Agent Borre er min Ven, saa lod han gjøre et foustage dertil, og er den nok allerede om Bord hos Skipper Kathenkamp, der ligger færdig at segle til Kalundborg for at ladde og siden gaae til Tronhiem med Malt for Sr. Otto Bejers Regning; Agenten lovede saadan Tobak D. H. kunde vel være fornøyet med. Guani hortus Monspel.²⁾ har ieg kiøbt og 1ste Tom. af Strøms Sundmørs Beskrivelse og prænummereret paa den anden; du Hamel traite des arbres bliver at faa først i Apr. iblant afdøde Boghandler Chevalliers Bøger, ieg haaber altsaa at faae noget bædre Kiøb, da boglade Prisen er 8 rd. 4 ort 8 skill.

Gmelini Siberiske Rejse kiøbte ieg først efter Deres ordre, men da ieg ved at eftertænke Sagen slutter D. H. har meent Hans Flora Siberiaca har ieg og kiøbt den, thi den første indeholder intet Botanisk, har dog adskilligt nøttigt til Nat. hist. oplysning. Jeg haaber og snart nu at faa de flere forlangede Svenske Bøger, siden Søfarten begynder for alvor, og ønskede ieg gierne at vide om ieg maatte sende Bøgerne op til Søes, da der falder stor vanskelighed at faa dem med reisende til Lands; hos Hr. Secretair Henningsen har ieg paa D. H.s Regning oppebaaret 30 rd. som ieg og for længe siden har udgivet, det D. H. kan see af hosfølgende Regning.

Om D. H. kan læse dette Brev veed ieg ikke, imidlertid beder ieg den slette Skrift maa pardoneres, ieg er nu i denne tiid antastet af min sædvanlige Halsesyge med Feber, saa ieg neppe kan holde Pennen, det er en frugt af min lange Tieneste og slette Boepæl paa Bynesset, hvilket ieg dog ej kan vente nogen lægger paa Hiertet, som her og efter anseelse seer langvarigt ud for mig arme

1) Besvaret d. 2den April 1763. (G.s paategning).

2) Angaaende denne og de øvrige her nævnte bøger se nr. 500 ovfr.

Mand. Den Tilladelse ieg har af D. H. er nu snart til ende, derfor er det min underdanigste Begiering ieg maatte faa en nye. Næst at recommendere mig etc. etc. J. Lund.

Beregning over de kjøbte Bøger etc.

Linnæi Fund. Botan.	„	Rdl. 1	Ort 8	Skill.
— Biblioth. Bofan.	„	- 2	- „	-
Halleri Enummeratio Stirpium Helv.	12	- „	- „	-
Linnæi Skaanska og Loefflings Spanska Resa	2	- „	- „	-
Scheuchzeri Agrostographia	1	- 4	- „	-
Ruppil Flora Ienensis	„	- 4	- „	-
Linnæi hort. upsal.	1	- 1	- „	-
Gmelins Siber. Rejsen 4 th.	4	- „	- „	-
ditto Flora Siberica 2 th	7	- 2	- „	-
Guan hort. reg. Monspell.	2	- „	- „	-
Strøms Beskriv. over Sundmeør 1 Deel	1	- 3	- „	-
Prænum. over anden deel	1	- „	- „	-

33 Rdl. 5 Ort 8 Skill.

50 π Isl. Rappe, som ieg ej endnu har faaet Regning paa.

Tillæg til nr. 506. Blandt J. Lunds breve fra dette aar ligger følgende udkast til svarbrev fra Gunnerus, dateret 9. Aprilis 1763,¹⁾ skrevet med amanuensis H. Tonnings haand.

Vel-ærværdige etc. Hr. Lund. Her indsluttet tilstilles D. V. den belovede permission, at forblive endnu 8 Maaneder i Kiøbenhavn, samt ogsaa tillige en Prænumerations Seddel paa den 17de Deel af de almindelige Reyse-beskrivelser til Lands og Vands, hvilken prænumerations Seddel De vil være saa god, at levere til oversetteren Jacob Christian Schmidt, og hos hannem paa mine Vegne annamme eet exemplar af denne benevnte 17de Deel, samt ogsaa med det samme prænumerere for mig paa den 18de Deel af disse Reyse-beskrivelser. Dette exemplar af den 17de Deel af Reyse-beskrivelserne ombedes at maatte indbindes i Engelsk Bind, og at vorde mig med første Sæ-Leylighed tilstillet, tilligemed disse efterfølgende Bøger, som alle indbindes i Fransk Bind, nemlig: Linnæi Critica botanica, ejusd. Classes plantarum, Methodus sexualis og

¹⁾ Smlgn. nr. 281 ovfr.

Ordo naturæ, Hesselbergs¹⁾ juridiske collegium og Biarni Pauli²⁾ Isl. Disputatz, kaldet Specimen observationum circa Plantarum quarundum maris Islandici, et speciatim Algæ sacchariferæ dictæ, originem, partes et usus. Havniæ 1749. Dersom D. V. enten paa Bogladerne eller hos Antiquariøs skulde overkomme nogen anden Disputatz, der handler om een eller anden urt, ville De være saa god, paaa mine vegne at købe samme. Jeg er med Hengivenhed D. V.s tjenstberedvilligste Tjener. J. E. Gunnerus.

Nedentil er af Gunnerus tilskrevet:

Gleditsch³⁾ (Jo. Gottl.) de Fungis og Dillennii⁴⁾ (Jo. Jac.) Hortus Elthamensis vilde De og købe for mig, om de var at faae i Kh. eller og bestille dem hos en boghandler, som kunde forskrive dem. Skulde De komme over S. Paulli Viridarium⁵⁾ (icke Fl. Dan.) og Fuiirennii⁶⁾ Hortus Acad. Hafn. vilde jeg nok ogsaa have dem. NB. I min Afhandl. om Tytebær⁷⁾ (vaccinium vitis idæa), som skal indryckes i tomum 2den act. Nidros., som nok er hos Hr. M. Dass eller og Hr. Prof. Oeder, vilde De være saa god at observere følgende: 1) at udslette in recensione synonymor. Svecic. alle Svenske Nafne, undtagen Lingon; dette blir udaf de Svenske Synon. alleene staaende, 2) i⁸⁾ Stæden for de ord: efter Linnæi magesløse Systema; settes: Efter Linnæi magesløse Lære bygning. Porro: i Stæden for det strax derpaa følgende ord: Han opstandere; vilde De sette Hanner. Porro: i Stæden for de ord: foruden Moder eller hun opstanderen; bør settes: foruden den længere Hun. Noget længere ned kommer det forrige ord: Han opstandere; igjen for, som her

1) Engelbrecht Hesselberg, f. 1728 i Norderhov pgd., 1755 byskriver og 1757 byfoged paa St. Croix, tilbagekaldt 1760, 1770 generalkrigskommissær, døde 1788. Det nævnte arbeide, som han skal have skrevet endnu som student paa Elers collegium 1753, benyttedes en lang tid som lærebog særlig af ustuderede jurister.

2) Smlgn. aarsskr. 1888—90 pag. 242.

3) Se nr. 512 nedfr. Hans methodus fungorum udkom 1753.

4) Se nr. 300 ovfr.

5) Se aarsskr. 1880—90 pag. 126.

6) Se aarsskr. 1888—90 pag. 110.

7) Se nr. 512 (P. S.) nedf.

8) Herefter er atter skrevet med H. Tonnings haand, idet G.s eget koncept er overstroget.

ogsaa maae rettes, og i Stæden derfor settes: Hanner. Porro: Strax derefter hedder det: I henseende til deres Stilk og blade; men derfor bør settes: I henseende til D. Stengel og Blade.

P. S. D. V.s Brev, de dato 7de Febr.¹⁾ tilligemed Loefflings Sp. R. og Hallers Helvetica har jeg faaet i dette øyeblik; hvorfor tackes. Adieu.

507. 1763 30. Marts fra E. Røring,²⁾ Weedøe.³⁾ (StA.)

Høy-Ædle etc. Hr. Biscop! Nylig har jeg haft den Ære at modtage D. H. H.s Aller Høystærede af Dato den 17de hujus, hvorudi var indbefattet 2. Beretning og Avertissement om den af Hr. Pro-Cantzler P ontoppidan forfattede og til Trykken forventede Danske Atlas etc. 3. Det af Hr. Professor Kraft i Sorøe ligeledes under hænder havende Mechaniske Værk, hvortil Prænumeranterne indbydes med viidere, som altsammen under Circulaire er De gode Herreds Brødre tilsendt Sluttelig har ieg den Ære etc. etc.

E. Røring.

508. 1763 16. April fra P. Drejer,⁴⁾ Hassel. (RA.)

Højædle etc. Hr. Biscop og Patron! D. H.s Højestærede af 21. Decembris a. p. havde jeg den Ære at imodtage med posten. — Havde ogsaa den Ære paa Æmbedets vægne at imodtage 3. Eet Prøve-Ark af Mathiæ Werners⁵⁾ Clavis Lingvæ Latinæ kaldet, hvilket (alt) er tilstillet Præsterne. . . . Henlever saa etc. etc.

P. Drejer.

509. 1763 16. April fra J. Lund, Kjøbh.⁶⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc.! Jeg har erholdet 2. D. H.s Breve, det første under Prof. Öders Couvert med forrige Post,

¹⁾ Se nr. 498 ovfr.

²⁾ Se nr. 58 ovfr.

³⁾ Smlgn. nr. 166, 209 flg. og 501 ovfr.

⁴⁾ Se nr. 255 og 366 ovfr.

⁵⁾ Mathias Werner, f. 1712 i Sverige, 1740 rektor i Varberg, 1749 kgl. hofsekretær, 1752 inspektør ved søtolden i Stockholm. Kom 1759 til Kbhvn., hvor han døde 1779. Hans Clavis etc. udkom i Kbhvn. 1766—78 i 5 bind.

⁶⁾ Besvaret d. 30. Aprilis 1763 (G.s paategning). Er nr. 282 ovfr.

det sidste med denne, og har ieg allerede kjøbt Gmelini¹⁾ Otia Botan. 4 ort. Daries²⁾ discours über sejn Natur und volker Recht for 2 rd. 4 ort. Storcks Supplement. necess. de cicuta 1 ort. Ejusd. vor Schirling³⁾ 3 ort. Ernstings⁴⁾ hist. phys. Beschr. d. Geschlechter d. Pflanzen kan bekommes, men den koster 2 rd. 4 ort, og er det uden Tvivl den 1ste Tom. D. H. har seet prisen paa, dog da den mentioneres i deres sidste Brev resolverer ieg at kjøbe den, paa det den kan komme op med de andre.

Linnæi Flora Lapp. Westgiöta Resa og Spec. Plant. sidste Edit. har Mad. Rothe lovet. Mentzelii Lex. polyglotton, Lejers⁵⁾ Flora Hallensis venter ieg med Mad. Roths Karl fra Leipsig. Af Nedham⁶⁾ og Reusch⁷⁾ er intet paa Bogladen, af Plancio⁸⁾ findes en Tractat de Monstris. Tabernemontani⁹⁾ Icones vil vel ej faaes uden ved auctioner og plejer den ej være saa rar, hvis det ellers er hans store Herbar. 2 tom. in folio.

Du Hamels¹⁰⁾ traite des Arbres fik ieg paa Chevalliers auction for 7 rd. 4 ort meget vel conditioneret i 2 marmor Bind, altsaa har D. H. profiteret Bindene og 1 rd. paa Materien.

- 1) Ph. Fr. Gmelin, prof. i chemi og fysik ved universitetet i Tübingen, død 1768. Hans Otia botanica udkom 1760. Var en broder af den nr. 500 nævnte Joh. Georg G.
- 2) Joachim Georg Daries (ell. Darjes), f. 1714, prof. i filosofi og retsvidenskab i Jena, 1763 i Frankfurt an der Oder, døde 1791. Det nævnte verk udkom i Jena 1762. Gunnerus hørte hans forelæsninger i Jena (se aarskr. f. 1891 pag. 4).
- 3) Cicuta virosa L. Gunnerus citerer Fl. Norv. nr. 42. Storchii tract. de cicuta.
- 4) Se nr. 272 og 471 ovfr.
- 5) Friedr. Wilh. Leysser, kgl. preussisk krigsraad, f. 1731 i Magdeburg, d. 1815 i Halle.
- 6) Rimeligvis John Tuberville Needham, en engelsk naturforsker, 1713—1781. Se Jöchers & Adelungs Allgem. Gelehrt. Lex.
- 7) Rimeligvis Joh. Pet. Reusch, f. 1691, 1717 magister i Jena, hvor han holdt filosofiske og matematiske forelæsninger og 1719 blev rektor, 1733 prof. i filosofi og 1755 i teologi. Gunnerus paahørte hans forelæsninger i Jena (se aarskr. 1891 pag. 4).
- 8) Maa være feilagtigt, da iflg. Adelung l. c. en italiensk læge Joh. Paul Simon Bianchi under navn af Janus Plancus udgav en afhdl. de monstris et monstrosis partibus., Venet. 1749. Hans verk De conchis minus notis. Venet. 1739 citeres af Gunnerus i selsk. skr. III. 99.
- 9) Se nr. 280 ovfr.
- 10) Se nr. 500 ovfr.

Af D. H.s Brev synes mig at fornemme det De ej endnu har faaet Halleri Enum. Stirpium helvet. og Linnæi Skånske med Loefflings Spanske Reza,¹⁾ hvilke af mig bleve med Monsr. Brinkman i vinter opsente, og undrer ieg mig over han saa længe har forsømt at overlevere dem.

Af de sidst omskrevne Bøger er nu ingen at faa, men de skal fra Leipzig blive forskrevne, hvor nu Mad. Rothes Fuldmægtig er for messens skyld, saa de som kan faaes skal ikke mangle.

Cadet Broymers²⁾ Brev har ieg sent til Hr. Secr. Henningsen³⁾, hvor han oftest kommer. Han er nu ved sidste Promotion avanceret til gage.

Med Oberste v. Krogh⁴⁾ har ieg talet og lader Han D. H. sin Compliment formælde med Løfte, at ville tage imod Deres Bøger hvor mange de end maatte være, dog at ieg dertil forfærdiger en Casse og tager passeer Sæddel, da Hans saavel som hele regimentes Bagage skal gaa til Vands, dog er tiden ej endnu berammet, dog bliver det vist nok i Maji Maanet, de bøger ieg har ere derfor nu hos Bogbinderen, som har lovet mig dem i tilkommende uge tilbage. Hr. Stabel har til mig leveret 12 uhrglas i en Eske, som tillige med Officererne skal opsændes.

Deres Islandske Rappe følger ej med Kathenchamp, der rejsede før den blev færdig, men er med Skipper Ole Rasmussen og er fragten af Hr. Agent Borre accorderet 1 ort, Prisen derpaa veed ieg endnu ikke, da ieg ej siden har talt med Agenten, ieg har ellers tilskrevet Sr. Otto Bejer derom, saa den nok rigtig ved ankomsten bliver leveret.

Nu i dette Øyeblik blev mig Linnæi Materia Medica tilsent og ere de øvrige med denne Post forskrevne, nemlig af de i se-neste Brev forlangte.

Ober-Hofmarschallen blev hæftig syg natten til 2den Paaske-dag; dog er han nu temmelig restitueret og Rejset efter Kongen

1) Se nr. 494 og 498 ovfr.

2) Se nr. 498 ovfr.

3) Fredr. Henningsen, 1753 sekretær, 1769 kammerraad, 1776 justitsraad. Var G.s kommissionær, smlgn. nr. 307 flg. ovfr.

4) Se nr. 498 ovfr.

til Fredensborg i Mandags, Hans datter,¹⁾ som havde gr. Schach til ægte, er død.

Geheime Raad Tott er og upasselig, saa han ej har kundet give audience i denne uge, Gud spare ham, da ieg vist troer Han er en retsindig Mand, og ere Solicitanterne vel fornøiede med Ham, Hvad mig angaar da haaber ieg vist Promotion, men frøgter mere, for sine aarsager, at det skulle skee mig uvidende, og maaske da lettelig ej ganske efter Ønske. Dette beholde D. H. hos sig Selv.

Her spargeres at Hr. Kiæstrup²⁾ i Updal er meget svag, skulle der forefalde nogen Forandring, beder ieg underdanigst D. H. vil have mig i Gunstigt Erindring, da ieg ønskede fremfor de fleste andre stæder at blive employeret i Stiftet.

Idag var ieg med Doct. Bilsøe³⁾ paa Holmen, da et Skib løb af Stablen ved navn Princesse Sophia Magdalena. Exord: var Inscript: arcenal: reipubl: venet: Løksalig den Stat, der i freds tider tænker paa Krig. text. 2. Krøn. 14. 6. v. Næst at recommendere mig etc. etc.

J. Lund.

510. 1763 19. April fra P. Hersleb⁴⁾ Foesnes.⁵⁾ (StA.)

Højædle etc. Hr. Biscop! . . . Hr. Procantzler Pontoppidans Avertissement om den Danske Atlas eller Konge Riget Dannemark, som Han agter at udgive, har Circuleret i Nummedalens Provstie, og ej fundet nogen Liebhaber, saa det uden paa-tegning, her hoslagt tilbagesendes.

Om Hr. Professor Krafts i Sorøe Mecaniske Verk har Jeg Herreds Brødrene Communiceret, ligesom Mig af D. H. H. er befalet. Jeg beeder troehierteligst etc. etc.

P. Hersleb.

1) Ulrica Wilhelmine Moltke, gift 1757 med Hans, greve af Schack.

2) Lars Kjestrup, f. 1703 i Kbhvn. Faderen hed Gudmundsen, men sønnen antog mormoderens navn, der dog egentlig var Kjetrup, og blev indskrevet ved universitetet under navnet Kjestrup. Var 1743—1763 sogneprest til Opdal, hvor han efterfulgtes af Jens Lemvig (se nr. 530 nedfr.)

3) Poul Mathias Bildsøe, f. 1710, 1752 dr. theol., 1759 prest ved Holmens kirke i Kbhvn., 1764 biskop i Aarhus. Døde 1777.

4) Se nr. 56 ovfr.

5) Besvaret den 6te Maji 1763. (G.s paategning). Smlgn. nr. 166, 209 flg., 501 og 507 ovfr.

511. 1763 22. April fra P. Willemssen¹⁾, Christiania. (St.A.)

Høyædle og Høyærværdige Biskop! Fra Sverrig har Jeg for nogle aar siden bragt hid et Slags Frøe til Ærter, som voxer paa Træ kaldet Siberiske Ærte Træ. Dette har Jeg forsøgt baade her ved Byen og paa Landet, paa Huustangen har Jeg nu Trær deraf, som efter 5 a 6 aars Væxt føren de bleve beskaarne vare nogle 5 til 6 Alen høye, har og hvert aar siden givet lidet Frøe af sig. Dette ønsker Jeg maatte blive forsøgt omkring min føde Bye og i Nordlandene, har den Tillid til D. H. at De som min gamle bekiendt og Velynder og som Den der er bekiendt for Jordbruger og elsker og beforder af det som kand haabes Nytte ved for det almindelige beste tillader at sende Dem inlagde her voxet Frøe til samme Ærte Trær, hvorom der i de Svenske Videnskabs Handlinger for Aaret 1750 pag. 122 er videre anført. Hertil maae Jeg lægge hvad Jeg selv har forsøgt: at Frøet kommer sig best, naar det settes om Foraaret i Jorden, oplødes forud i Vand et par Dage, Jorden opspades, vel og pløyes for at hindre saa meget mueligt er at intet Græs opvoxer med, som betages ved lidet gemeen Aske paastrøet, derpaa gjøres Huller i Jorden et par Tommer dybe, af omtrent samme Vidde fyldes med brønt Møk og Muhl, i Mitten stikkets Frøet ned, saa passes nøye at intet Creatur kommer til at bide Skudene af. Efter 3 aars Forløb kand de flottes, forvares enda for Creaturene at de ey kommer til at bide dem af. Naar 5 a 6 aar ere forbie kand de beskiæres, Topperne og Grenerne settes i Jorden i Foraaret, da de kommer sig ligesom Piile greene, hvilket Jeg i forgangen aar forsøgte og befandt, de ere og nu alt grønne i barken. Und mig og den Fornøyelse at tænke om mig at om Jeg kand overkomme eller udfinde noget fordelagtigere til Ager og Enges Forbedring Jeg da ikke vil efterlade at underrette Dem derom etc. etc.

P. Willemssen
m. pr.

1) Rimeligvis Peter Willemssen, kammerassessor og tolder i Kra. 1729—1769. Paa brevets bagside staar rigtignok med senere haand: Borgerm. Willemsen, d. e. Wilh. Fredr. W., kobbertiendeskriver og assessor i nordensj. bergamt indtil 1772, 1773—1792 præsident og borgermester i Kra.; men dette maa være en forvexling.

512. 1763 30. April fra J. Lund, Kjøbh.¹⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc.! Ved nærværende har ieg den Fornøyelse at tilmælde D. H., at det har behaget Gud og Hans Majestæt allernaadigst at beskikke mig til Sognepræst for Lejrdals Menigheder i Bergens Stift og det ganske ufornødentlig, saa ieg vidste ej af Vacencen, før end mit Kongebrev allerede var skrevet, ieg kan altsaa have aarsage at takke Gud og Hans Majestæt for et godt Levebrød, endskiønt Vejene skal være noget besværlige, endskiønt ieg dog giærne havde ønsket om det havde været Guds villie, at have blevet iblant mine Venner og bekante, men har ikke desto mindre Aarsage at være fornøyet med at slippe snart og temmelig vel fra dette kostbare Stæd, hvor en rigere end ieg let kunde spille Banqverout. Som der siges da ventes Hs. H. Hr. Biskop Arentz²⁾ til Kiøbenhavn for at ordineres, altsaa forbliver ieg i den Forventning endnu nogle faae uger i K.havn, og skal imidlertid besøge D. H.s Commissioner, da ieg og imidlertid venter at faa de forskrevne Bøger, af de sidst omskrevne har ieg ej kundet her bekomme flere end Gledisch³⁾ Meth. fung. for 2 ort 8 skill. og Linnæi Class. Plantar. for 4 Ort, hvilke tillige med de forrige ieg har faaet indbundne skal sendes med Hr. Ob. v. Kroghs⁴⁾ tøy. Den 17de tom. af Rejsebeskrivelserne har jeg faaet og præen. paa den 18de med 2 Rd. ieg har og betalt den Isl. Rappe og foustage med 14 Rd. og 6 Skill. og for de bøger som alt ere indbundne til Bogbinder Wilhelmi 4 rd. 4 ort 8 skill. er altsaa i alt det ieg har udlagt for D. H. 71 Rdr. 2 Ort 14(?) Skill.; derimod har ieg af Hr. Secretair Henningsen efter Deres Ordre modtaget 30 Rdr. Skulle nu og de forskrevne Bøger ej ankomme i den Tiid ieg var i Kiøbenhavn, da skal jeg overlevere Commissionen til Hr. Secretair Henningsen eller til en anden, som D. H. kunde finde for godt at ordinere. Næst underdanigst at anbefale mig etc. etc. J. Lund.

- 1) Besvaret den 20. maji og fulgte da med en Vechsel paa 50 rdr. (G.s paa-tegning). Er nr. 283 ovfr.
- 2) Fredrik Arentz, f. i T.hjem 1699, 1729 sognepræst til Askevold i Søndfjord, 1760 til Nykirken i Bergen, 1762 biskop smstds., tog afsked 1774 og døde 1779.
- 3) Joh. Gottl. Gleditsch, dr. med. og prof. i medicin og botanik i Berlin, f. 1714, d. 1786.
- 4) Se nr. 498 og 509 ovfr.

P. S. Nu just i Øyeblikket talede ieg med Professor Öder, og veed han ej af den sidst omskrevne Tractat om Tytebær,¹⁾ Mag. Dass ej heller altsaa, frøgter ieg overbringeren ej har overleveret den. Professor Öder og Ascanius lader ærbødigst hilse. Dronningen af Swerrig har omdøbt Linnæus og Roseen²⁾, saa den første heder nu v. Linné og den anden v. Rosenstein, ieg forbliver Deres etc.

J. Lund.

513. 1763 7. Mai fra P. Abildgaard,³⁾ Røraas. (StA.)

Højædle etc. Hr. Biscop etc.! Fra Hr. Brinchman fik Jeg brev af 28de April, som melder, at Jeg skulle ved Etats Raads Suhms bud være for D. H. anmodet om den 45 Tome af Philos. Transactions.⁴⁾ Men Jeg har i sandhed ej hørt det allerringeste fra Etats Ræden derom. Ikke heller har Jeg det volumen, ti min lejlighed kunde ej være at skaffe mig saa kostbart Verk, men fra den 47 Tome har Jeg dem, ti Anno 1751, da den nu værende Præsæs Earl af Macclesfield blef udvalt, blef der een Forandring giort ved udgivelsen, at Transactionerne skulle ej gaa ud i Numbers, som tilforn, men et heelt volumen eller Tome for 2 aar, dog at hvert volumen skulle bestaa af 2 parter, sc. een part for hvert aar. Jeg har da den 47 Tome for 1751 og 52. Den 48 for 53 og 54, den 49 for 55 og 56, den 50 for 57 og 58, og den første part af den 51de for 1759, men den anden part for 1760 har Jeg end ikke faaet, skjønt Jeg i 2 aar har giort anstalt i Christiania derom. Hafde Jeg haft det forlangede volumen, saa skulle det ved første lejlighed blevet D. H. tilsendt, men Jeg ejer det ikke. Jeg hafde ej heller lagt mig efter de seenere volumina, dersom de ej hafde blevet udgivne aareviis. J det øvrige lever Jeg etc. etc.

Peter Abildgaard.

514. 1763 21. Mai fra Joh. Berg, Kjøbh.⁵⁾ (StA.)

Højædle etc. Hr. Biskop etc.! Efterdi jeg ikke har havt den Lykke at faae noget Svar paa mit sidste, som jeg fordristede mig

¹⁾ Se nr. 293 og 506 Tillæg ovfr. og 517 flg. nedfr.

²⁾ Nils Rosén, prof. i anatomi og praktisk medicin i Upsala, f. 1706, d. 1773.

³⁾ Se nr. 27 ovfr.

⁴⁾ Smlgn. nr. 26 ovfr.

⁵⁾ Besvaret d. 4de Juni. (G.s paategning). Smlgn. brevene fra ham nr. 410, 424, 458 og 502 ovfr.

at skrive strax, efter at det Høje Missions Collegii Resolution var falden, saa tvivler jeg om, at det har havt den Ære at læses af D. H., og derfor maa det igien være mig tilladt at forulejlige Højgunstigste Herre. Det høje Missions Collegii Conclusion veed jeg for længe siden er D. H. bekiendtgiort ved Her Etats-Raad Finckenhagen. Efter Deres Højgunstigste Skrivelse gik jeg til Hr. Rector Dass, men hans Svar var, at han havde ingen Ordre til at udbetale mig noget. Altsaa fik jeg Intet Haab om at blive lættet i mine nærværende fattige Vilkaar, ved at faae det ofte orntalte Stipendium, og D. H.s sædvanlige Bevaagenhed mod mig har paa nye giort mig dristig til at bede Højgunstigste Herre befale, at jeg maatte faae den mig af D. H. forundte Andeel af Stipendio Birgeri efterdi alle de Vilkaar, De efter Hr. Rector Schönings Begiering satte forud, nu ophøre. Vel har jeg sendt Sr. Joen Larsen, som har den Ære at overlevere D. H. dette, en Anviisning paa Rector Schøning; men af Frygt for at det skal gaae denne som de forrige, har jeg bedet ham ikke forevise den uden D. H. befalede. Forsikkert om at D. H. endnu som hidtil Højgunstigt antage Dem min Sag, især da De derved fremmer min Velfærd, er det mig etc. etc.

Joh. Berg.

515. 1763 26. Mai fra E. Røring, Wedøe.¹⁾ (StA.)

Høy-Ædle etc. Hr. Biscop! . . . Ellers har ieg herhos tillige den Ære efter Ordre at tilbagesende D. H. H. det mig for nogen tiid siden tilstillede Avertissiment angaaende den Danske Atlas, som Hr. Pro-Cantzler Pontoppidan vil lade udgaae i Trykken, og som nylig efter dets Omgang til mig er retourneret. Samme findes paategnet af dette Provsties nu værende heele Præsteskab for 1 Exemplar pro Persona. Sluttelig er ieg etc. etc. E. Røring.

Iust da dette Den 27de Maji skulde afsendes til Molde, hafde ieg den Ære at imodtage D. H. H.s Aller høyst Respective af Den 19de Maji, angaaende den Donation af Bøger til Gudeligt Brug, som den brave Stistrup²⁾ erbyder sig at gjøre med Viidere, samt Hr. Professor Oeders bekiendtgiørelse om den i Trykken forven-

¹⁾ Smlgn. nr. 507 ovfr.

²⁾ Se nr. 366 ovfr.

tede Flora Danica¹⁾, som altsammen i Aften eller Morgen under Circulaire skal blive Præsteskabet [tilstillet]; Det ieg herved ikke har vildet efterlade tillige ydmygst at indberette.

516. 1763 28. Mai fra Hans Steenbuch²⁾, Kjøbh. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Hans Excellence Herr Geheime Raad Thott har i Dag ladet Mig vide, at der udstedes allernaadigst resolution til Ordre, at Jeg skal strax reyse til mit Kald. Da nu Cancelliet derom rescriberer D. H., men Jeg begiver Mig imidlertid i nærmeste Uge paa Reysen; mældes dette, i Haab at Jeg kan imodtage denne Ordre af D. H. i Thrundhjem. Jeg takker Gud at Jeg nu kan haabe at naae det Ønske, Jeg saa længe har sukket efter. Udbeder mig eller(s) etc. etc. Hans Steenbuch.

517. 1763 28. Mai fra J. Lund, Kjøbh.³⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc.! Paa Mandag skal officerenes gods være ombord, altsaa har ieg nedpakket de Bøger ieg havde i en Casse mærket I. E. G. med Knif udskaaet for at faa dem med Oberste v. Kroghs⁴⁾ Tøy, og i samme Casse er og uhr-glassene. For Cassen maatte ieg give 4 ort og da den var alt for stor 8 skill. for at gjøre den om, skulle ieg have haft den af en Snidker, da ville de have haft 1 rd. Deres tractat om Tytebær⁵⁾ er igienfunden, da den er i Mag. Dassis hænder, og skal de givne annotationer blive observerede. Det, der af Tronh. Samlinger er trykt, skal ieg see at faae af Monsr. Pelt og sende op med en af officerene. Jeg ønsker med næste Post at faae at vide, i Hvis Hænder ieg skal levere D. H.s Commissioner, da ieg om en Maa-nets Tiid agter at tage herifra, for at fortsætte min Rejse for det første til Tronh., da ieg skal have den ære at opvarte D. H. og forevise de originale Regninger. Næst underdanigst at recommen-dere mig etc. etc. J. Lund.

¹⁾ Se nr. 59 ovfr.

²⁾ Se aarsskr. 1891 pag. 131. Smlgn. nr. 533 nedfr.

³⁾ Smlgn. brevene fra ham ovfr. fra dette aar.

⁴⁾ Se nr. 498 ovfr.

⁵⁾ Se nr. 239 og 512 (P. S.) ovfr., de følgende breve fra Lund og fra B. Dass 529 nedfr.

518. 1763 4. Juni fra J. Lund. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc.! For D. H.s Missive og givne gratulation¹⁾ takker ieg underdanigst, den tilsænte vixel stor 50 rd. er og rigtig ankommen og skal ieg derudaf efter Deres ordre gjøre mig betalt for mit udlæg og overlevere Hr. Secretaire Henningsen Resten. Mad. Rothes Fuldmægtig kom i Forgaars hjem fra Leipziger Messe og har han nok den største deel af de bestilte Bøger kiøbt, de han og venter efter sig i tilkommende uge, ieg skal derfor tale med Secretairen at de af ham kan blive modtagne og videre besørgede.

De allerede bekomne Bøger gik nu i denne uge op med Regimentets Tøy, og da Oberste v. Krogh havde, saameget at bestille, at ieg ej ville Incommodere Ham, overleverede ieg Cassen til Capitain L. Donss, det ieg og siden sagde til Obersten i Onsdags, da ieg traf Ham paa Toldboden ved afrejsen, og var han derved vel fornøyet, saa D. H. kan ej mangle at faa dem sikkert ved Skibets Ankomst. De omskrevne 2 Bøger skal blive kiøbt, og opsendes med mit eget Tøy, som nok skeer med første Lejlighed, da ieg tænker og med det første Selv at rejse. At D. H.s Tractat om Tytebær er funden har ieg tilforn underdanigst tilmældet dem²⁾, og skal de omskrevne Rettelser observeres. Ober-Hofm. Gr. Moltke³⁾ har nu taget sæde i Geheime Conseil, og skal Hs. Excell. Bestalning være dateret af 1ste Jun: sluttelig at have Plads for geh. R. Tott. Angaaende Opdals Kald har vi saa mange Spargements, at ieg derom intet vil mælde for ej at skrive det urigtigste. Andet nyt er mig ubekient. Vil derfor underdanigst etc. etc.

J. Lund.

519. 1763 9. Juni fra E. Rosted, Tranøe.⁴⁾ (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biscop! Den ære D. H. saa høygunstig har lagt paa een af sin ringeste Clienter, der mig ved Breve er bleven underrettet om, har Jeg underdanigst herved min allerstørste Tacknemmighed at insinuere for saa høygunstig Veldæder, hvis affec-

1) Se nr. 283 ovfr.

2) Se foreg. brev.

3) Se nr. 233 ovfr.

4) Besvaret den 22. Aug. 1763.

tion Jeg af mit hierte vil ynske, aldrig motte savnes for mig, i ligemaade ønskende Jeg kunde saa skicke mig, at Jeg samme stedse motte nyde og beholde i mine dage, vilde og gierne, saavidt mig mueligt være kand, stræbe paa, at samme kunde conserveris, hvis Jeg ellers i nogen maade vidste at være D. H. til en slags Contentement, hvorudj De har frit at befale, da Jeg og skal anvende ald fliid.

Ved min Svoger Monsr. Hammer, blev mig underretted om Røs-Kattens uløckelige desertion, efter 3de Livs ødeleggelse paa Baaden, sc. Kröckers, Jeg troer nock det har været Jacobs uforsigtighed, der ey har seet efter Læncken. Skulde saa hænde, Jeg en anden gang motte faae saadant dyr, skal Jeg dog see til at have det paa en anden maade conserveret, til D. H.s tieniste og behag. Gid nu mit begyndte Værck motte naae en god effect, sc. med Wangefangsten¹⁾, hvortil Jeg har erholdt med Sr. Hans Eliæsen Hoff det bestilte Snøre dertil 1½ vog, arbeidet skal nu snart begynde at gaae for sig, Gud give self Løcke dertil.

Hvad ellers D. H.s forlangende udj forrige med allehaande Moldfoeder²⁾ angaaer, skal det med Sr. Hoff udj en Casse vorde tilsendt med den behørige forklaring over enhver sort, som og duunen, som belovet er. — — —

Jeg veed ey, om det er observeret in Natura tilforn, som Jeg i disse dage har self erfaret, som er, Jeg har skudt nogle Rype-Hanner, iblandt hvis Indvolde Jeg har fornummet og trækt ud nogle meget lange til 1½ og 2 kvarter lange levende, ligesom orme eller Matker, tæt med smaa tverstræger over, fra begyndelsen indtil enden, men hovederne paa samme ganske tverre, dens Dannelse gandske flade, tynde og hviide af Colour. Jeg slutter siden det var i flere end een, siden Jeg af Coriositet skød 4 samme dag og aabnede dem, og fandt det ligedan, det da maae have sig saa om Foraaret, da Jeg aldrig tilforn har seed det om Vinteren eller Høsten. Jeg udbeder mig etc. etc. E. Rosted.

1) Smlgn. nr. 177 flg. ovfr.

2) En bregne, *Polystichum Filix mas.*

520. 1763 11. Juni fra J. Lund, Kjøbh.¹⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc.! I Gaardags taledede ieg med Magr. Dass, som igientog for mig at D. H.s Tractat om Tytebær²⁾ har været hos Ham, og af Ham blev sent til Professor Oeder for at Nummereris og sættes i orden blant de andre, men nu Han faar den tilbage for at overgive den til Bogtrækkeren, er den ej at finde, ieg veed derfor ingensteds at adressere mig til derom, nu da Professor Oeder er bortrejst til Bornholm, i hvis Hænder den uden Tvivl maa være bortkommet.

Schæfferi³⁾ Icones et Descript. Fungorum kan ieg gjerne bekomme for saa vidt deraf er udkommet, da den findes i Mad. Rothes Boglade, men da den er overmaade dyr, saa enhver Tabel koster 1 ort og bliver et værk, der vil koste over 50 r., har ieg ej dristet mig til at købe den, uden først informere D. H. derom. Ellers er en Efterretning om Svampe her udkommen med illumnerede figurer for 7 ort; den skal ieg købe paa Condition, at hvis D. H. ej vil have den da at beholde den selv.

Pauli⁴⁾ Danske Husholdnings Flora har Mad. Rothe lovet at tilsende mig, da den skal følge med mit Tøy til Tronhiem. Endskiønt ieg kan takke Gud derfor ieg er hiulpet til et godt Levebrød, saa er det dog naturligt ieg gjerne havde ønsket, at blive nogenledes iblant mine Venner, desaaarsage har ieg ved Fogden Ruberg⁵⁾ ladet Hr. Møller Meintz paa Ørelandet Sondere om et Bytte, som ieg ej holt for umuligt i Henseende til mit Kald i det mindste de fleeste aar er af mere Indkomme, skiønt tillige noget mere besværligt, og Hr. M. Meintz derved kunde med ære komme fra sine Disputer med Menigheden.⁶⁾ Han har og ej viist sig saa ganske uvillig, at sige om man skal troe Hans Ord, ieg har derfor paa nye tilskrevet Fogden Ruberg med denne Post at drive paa og slutte den Sag om det var mueligt; Nu er derfor min underdanige Begiæring D. H. ville, som en Velynder af mig favorisere

1) Besvaret d. 25. Junij a. c. (G.s paategning). Er nr. 284 ovfr.

2) Se nr. 517 flg. ovfr. og 529 nedfr.

3) Se nr. 283 ovfr.

4) Se nr. 495 ovfr.

5) Johan Ruberg, foged i Fosen indtil 1773.

6) Se nr. 284 ovfr.

denne Sag, og om mueligt hielpe til et ønskeligt udfald, ieg har desangaaende skrevet til min Commissionair i Tronh. Hr. Raadmand Alstrup¹⁾ at tale med D. H., for at høre Deres gunstige Tanker, og derom Informere Fogden Ruberg. Jeg forseer mig herudi til D. H.s sædvanlige Godhed etc. etc.

J. Lund.

521. 1763 14. Juni fra L. Spengler,²⁾ Copenhagen. (StA).

Hoch Würdiger herr Bischoff! E. H. werden geneigt verzeihen das ich mit gegenwärtiger Zuschrift mir die Ehre nehme Denenselben aufzuwarten. Diejenigen gründlichen Schriften, womit E. H. die Natur Geschichte bereichert, und wordurch Sich Dieselben alle Liebhaber derselben verbindlich gemacht, haben mir zu dieser Unternehmung den Muht eingeflösset.

Ich habe von verschiedenen meiner Gönner vernommen, das E. H., seit Dero Ankomst in Norwegen, ein Naturalien-Cabinet zu sameln angefangen; darbey aber nicht erfahren können ob sich der Plan desselben über alle Naturalien erstreckt, von was vor einer Gegend sie auch herkommen, oder ob E. H. sie allein auf Norwegen eingeschrencket? Wäre das erstere so könnte der Überfluss meiner Sammlung mir darzu dienen, das ich von Zeit zu Zeit E. H. viele gute und angenehme Cabinetstücke übersenden könnte, da ich in so vielen Theilen der Natur Geschichte, jedoch am allermeisten von Conchylien eine weitläufige Sammlung habe. So lange wie ich auch schon auf Naturalien samle, so bin ich nicht so glücklich gewesen mit einem Liebhaber der Natur Geschichte in Norwegen in Bekantschaft und Briefwechsel zu stehen, daher mir auch noch am meisten die Norwegischen Seltenheiten fehlen, und unter welche ich die wunderschöne *Caput Medusæ* rechne, die gewiss in einem jeden Cabinet oben an zu stehen verdienen. Bey dem herren Etats Raht von Klevenfeldt habe verschiedene solcher schönen *Cap. Medusæ* theils auf See gewachsen, theils aussert denselben gesehen, die er auss Norwegen erhalten, und wie mir von jemand gesagt

¹⁾ Mandrup Alstrup, postmester i T.hjem.

²⁾ Lorentz Spengler, f. 1720 i Schaffhausen, død i Kjøbenhavn 1808. Korresponderede ogsaa med Linné (se Vidsk. meddel. fra d. naturh. foren. i Kbhvn. I. 116—120 og Schiødt i Dansk naturh. tidsskr. 1871, side 435).

worden, so sollen sie von E. H. Güte her stammen. Wie glücklich würde ich mich achten, wen ich auf die einte oder andere Art, mich bey E. H. verdient machen könnte; vielleicht dürfte nach Zeit und Gelegenheit, ich mir die freudige Hofnung machen, das meine Sammlung, durch einen solchen Zuwachs von Medusen Häuptionern durch E. H. geneigte Güte, möchte bereichert werden!

Der höchste erhalte E. H. bey beständiger Gesundheit und allem hohen Wohlergehen! So wird sich die Gelehrte Welt, und inssbesondere die Liebhaber der Natur Geschichte, noch vielen und unschätzbaren Nutzen von Denenselben zu erfreuen haben. Ich habe die Ehre etc. etc.

L. Spengler,

Königl. Hof. Kunstdrechsler, und der Kayserl: Acad: der Naturforscher Mitglied.

522. 1763 21. Juni fra E. M. Tyrholm¹⁾, Stangvik²⁾. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biscop. I følge D. H. H.s Høy respective ordre af 17 Martij indeværende aar tilbagesendes Dem nu det mig tilsendte Avertissement angaaende det Skrift som Hr. Procantzler Pontoppidan agter at udgive, hvorpaa enhver af Herreds Brødrene her i Provstiet har tegnet sig for et Exemplar, Men derimod fornemmes ikke at nogen af Dem agter at prænumerere paa Hr. Professor Kraftes forelæsninger over Mechaniquen, hvilket ieg ey herved har vildet unnlade allerydmygst at indberette Dem. Iøvrigt udbeder ieg mig etc. etc.

E. Tyrholm.

523. 1763 25. Juni fra J. E. Schiøning³⁾, Kistrand⁴⁾. (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biscop! Fordrister ieg mig med denne givne Leilighed ved Skipper Kiel Hansøn underdanig at sende d. H. et søe-træ, som ieg i afvigte aar haver overkommet hos nogle Fiske Rysser her paa stædet. Jeg er ick saa lykkelig, som ieg saa høyt ønsker, at kunde sende d. H. udstoppede Fugle fra dette stæd, thi de som ieg haver seet her, erindrer ieg Mig, da ieg havde den naade at være hos d. H., de allerede havde. Skulde her givis i eftertiden nogen rar, skal ieg beflitte mig paa at for skaffe

¹⁾ Se nr. 59 ovfr.

²⁾ Smlgn. nr. 166, 209, 501, 507, 510 og 515 ovfr.

³⁾ Se nr. 154 ovfr.

⁴⁾ Besvaret d. 22. Aug. 1763. (G.s paategning).

den; af blomster eller andre Vexter haver ieg ingen seet her i landet skielt fra dem i Norlandene, uden nogle, som ieg vil mene, Vilde Rosmarin-træer¹⁾, og higer ieg allene efter at faa et af de største og næst fulkomniste af luft og grene til at indsende. Fra Hr. Pastor Grøn²⁾ følger og nogle grene af en art Coral træ med i Cassen til d. H. Næst etc. etc. Jacob Elias Schjøning.

524. 1763 28. Junij fra P. Bruun, Gilleschaal.³⁾ (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! D. H.s Brev for Stistrup⁴⁾ er Præsteskabet communiceret og naar de derpaa har svaret, da skal Jeg og skrive med dem og tilsende det strax min frommeste Biskop. Paa Numer. for Flora Danica skal Jeg Sørge efter forlangende og om de behager at sende bud til min Kiøbman i T. hiem Sr. Ulferson at betale for 1 fascicul uillumineret, som er forlanget, skal pengene straxen blive derfor betalte. Med Aller dybeste Compliments etc. etc. P. Bruun.

525. 1763 28. Juni fra M. Sommer⁵⁾, Alstahaug.⁶⁾ (RA.)

D. H. hr. Doctor. Kære Biskop. Jeg har bekommed Kære Biscopes gunstige tilskrivelser af 26. Maji. . . . 3) Hr. Stistrup⁷⁾, som vil forbedre sin Donation til kirkerne med bøger, kand nok spare de omkostninger paa disse steeder, hvor Situationen er D. H. saa vel bekant, at her er ikke landsbyer som i Sælland, men langt fraliggende bønder, som nogenledis forsyner og har forsyned sig med de mest fornødne bøger til guds tjeneste hiemme i deris huuse. Jeg tilstaar, at guds ord boer rigelig blant os, er en stor guds velgierning, men at de gode bøger, som saa got indeholdes udi skal ligge forvared i et skab og kiste, og ikke bruges, det er gandske ufornødent 4) Angaaende Flora Danica hr. Doctor Oeders, saa har Jeg tilsent de 4 reverser til sine Mænd, det femte for mig self sender Jeg hermed tilbage, allerydmyst bedendes D.

¹⁾ *Ledum palustre*.

²⁾ Se nr. 145 ovfr.

³⁾ Besvaret den 22de August 1763. (G.s paategning). Smlgn. nr. 195 ovfr.

⁴⁾ Se nr. 366 ovfr.

⁵⁾ Se nr. 357 ovfr.

⁶⁾ Besvaret d. 22. Aug. 1763. (G.s paategning).

⁷⁾ L. C. Stistrup, se nr. 366 ovfr.

H., det maatte holdes Mig tilgode, Jeg ikke bliver ved dette kostbare opus, som skal continuere i nogle aar, og hvoraf Jeg i eftertiden ikke kand nøtte mig — sandelig Jeg meente, det havde været gjort med 2 aar, da Jeg inted avertissement har læst! Jeg har tilskrevet de øvrige promittenter, at De self tilskriver Hr. Biscop og besørger penge Remissen. — — — Jeg recommenderer etc. etc.
Morten Sommer.

526. 1763 9. Juli fra P. Drejer¹⁾, Hassel²⁾. (RA.)

Høj-ædle etc. Hr. Biscop etc.! Af 29. Maj næst passeret, havde jeg den Ære, med Posten at imodtage D. H.s Højst-ærede skrivelse, her d. 8. Julii a. h., Der indehavde Hvad De tilbudne Bøger af Bibler og Postiller angaar, da bør Den gode Mand u-udsielig Tak, som har forsjunet alle Kirker vel, paa disse stæder, saa jeg nu ingen seer der fattes. Saa snart, En hver Præstes Tanker og Antegnelser indkommer om 6 Beede-Dags og 7 Passions Prædikener, da skal De strax, hørsomst blive indsendte. Johann Hysing har ikke været tilstæde, siden Postens ankomst; Saa snart Hand ankommer, skal Reverserne blive Ham overleverede; Den Eene af Mine, indsluttes her underskreven, og takker ydmygst for Erindringen der af! Længes inderlig at see noget af Det Værk. Jeg veed icke Prænumerationens Priisen; saa snart jeg kunde nyde underretning der om, skal Pengene strax indsendes.

Forrige Pøst af: 12. April h. a., havde jeg ogsaa den Ære, at imodtage D. H.s Højst-Ærede skrivelse, som jeg icke, førend nu, har funden Lejlighed at besvare. Samme havde inde 2: Et Avertissement angaaende Hr. Procantzlers Pontoppidans skrift, Den Danske Atlas³⁾ kaldet. Alt er forlængst communiceret Brødrene; men er endda ikke indkommen fra Lofoden, endten Liebhabere der findes eller ej, til Den Danske Atlas. I øvrige etc. etc.
P. Dreyer.

¹⁾ Se nr. 255, 366 og 508 ovfr.

²⁾ Besvaret d. 22. Aug. 1763. (G.s paaskrift).

³⁾ Smlgn. nr. 507 ovfr.

527. 1763 18. Jul. fra E. Røring, Weedøe¹⁾. (StA.)

Høy-Ædle etc. Hr. Biscop! Hvad D. H. H.s under Høyste Respective Skrivelse af den 19de Maj²⁾ indeværende Aar forlangede, det har ieg herved den Ære at tilstille, Nemlig Præsteskabets her i Provstiet og min egen Underretning om 1. Hvor mange af hvert slags Bøger, som den brave Hr. Stistrup³⁾ til Gudeligt brug skal have lovet efter Kirkernes Antall behøves, Og 2. Hvorledes Indretningen, som til Sammes brug foreslaaes, best kunde iverkstilles. Ligeledes følger ogsaa herhos efter Ordre tilbage den samme tiid hidsendte Bekiendgiørelse af Hr. Professor Oeder for Subscriberterne paa Hans Flora Danica⁴⁾, som ogsaa under eet Circulaire med de forrige iblant Præsteskabet har omgaaet. At ingen fleere, end derpaa sees, har subscriberet, har U-lyst til bogen vel ikke været aarsag udi, men meere de nærværende knappe tiider Med allerstørste Veneration etc. etc. E. Røring.

528. 1763 20. Jul. fra S. Bang⁵⁾, Loppen⁶⁾. (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Moldfoer⁷⁾ bruges vel ikke her i Sognet, dog findes den her, skjønt ikke i nogen Mængde, og skal det være min ydmyge Pligt at efterkomme D. H. H.s Bydende i dette som i andre Tilfælde. Jeg forbliver etc. etc. S. Bang.

529. 1763 23. Juli fra B. Dass, Kjøbh. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! For D. H. H.s gunstige Skrivelse af 18. Jun.⁸⁾ sidstleden takkes underdanigst. Deres Afhandling om Tyte-bæren⁹⁾ har Prof. Oeder holdt tilbage i sin Forvaring, og

¹⁾ Besvaret d. 4. Aug. 1763. (G.s paategning).

²⁾ Er nr. 59 ovfr.

³⁾ Se nr. 366 ovfr.

⁴⁾ Smlgn. nr. 515 ovfr.

⁵⁾ Søren Bang, f. 1722 paa Osmundvaag i Selje pgd., dimit. fra Bergens skole 1741, en tid informator hos biskopperne Tidemand og Dr. E. Pontopidan i Bergen. Blev 1755 sogneprest til Loppen, 1767 til Alten—Talvig og 1770 til Bodø. Var medlem af vidsk. selsk. i T.hjem. Døde 1775.

⁶⁾ Besvaret d. 15. 7br. 1763.

⁷⁾ En bregne, *Polystichum Filix mas.*

⁸⁾ Er nr. 239 ovfr.

⁹⁾ Se nr. 517 flg. ovfr.

alene leveret fra sig D. H.s øvrige, til Natural Historien henhørende, Afhandlinger, som nu og alle ere trykte, og udgiøre med Hr. Etats Raads Suhms og Rect. Schønings, samt Mess. Müllers¹⁾ og Tønnings, 22 Ark. I disse dage ere først til mig indløbne Rect. Schønings Anmærkninger over det nye Kart over Norge, samt Hr. Strøms og Mr. Berlins meteorolog. Observationer, som strax til Pressen ere leverte; og mener jeg da, at denne 2den Deel af Actis kommer til at bestaae af 26 til 27 Ark.

D. H.s nedsendte Tillæg og Forandringer ere af mig paa behørige Steder blevne indrykkede. Henvisningen til Kobber-stykkerne er gjort efter den Orden, som Hr. Prof. Oeder har bragt dem i, og af ham er bleven tegnet i Mscterne. Med Correcturen har jeg brugt al muelig Flid, og dersom Bogtrykkeren og Sætteren have gjort det samme, hvortil jeg nok har formanet, saa haaber jeg, at de Herrer Forfattere skal blive bædre fornøiede med dennes, end med forige Tomers Tryk, hvis tilsendte Errata Typogr. rigtig skal vorde denne nye Deel tilføiede, ligesom og de Tryk-feil, jeg maatte finde, enten af mig ei iagttagne, eller og af Sætteren ei rettede efter min Correctur. Med Tvende af de Nordenfieldske Officerer, nemlig lieut. Møller og Randulf, som med første reise herfra, tænker jeg til D. H. at faae opsendt et Exemplar af de allerede aftrykte Ark, ynskende da intet heller, end at min Hr. Biskop maatte finde samme i Henseende til Trykken taalelige, som skal være mig meer end Vederlag for min ringe derved havde Umage Næst al Vel-signelses Tilyskning etc. etc.

B. Dass.

530. 1763 27. Juli fra J. Lemvig, Øvre Mæhle, Stordalen.²⁾ (St.A.) Høyædle etc. Hr. Biscop etc.! Herved har ieg den ære at tilsende 3de stycker af spreng-roeden³⁾ med sit fuldkomne græss og saadane blomster, som den frembringer, og ere vel de 2de tyckeste noget breckede, som er skeet af kreaturerne, hvor den har staaet, men den smaeleste heel og holden. Det synes let at erfaere, at enhver roed har mange stengler, men særdeles en, som

¹⁾ Se nr. 243 ovfr.

²⁾ Besvaret den 4de Aug. 1763. (G.s paategning). Er nr. 24 ovfr.

³⁾ Se aarsskr. 1893 pag. 48 og Fl. Norv. 42. *Cicuta virosa*.

opvoxer til øverst paa at give sit blomster, og efter blomsterets modenhed sit frøe. Liigesom spreng-roeden staar enten i noget fædere og meere sumpig giøs¹⁾ eller den staar i noget mavrere og tørrere giøs, synes det, at deres opvoxende største stengel bliver enten tyckere eller smaelere, hvilket ieg har vildet giette mig til deraf, at de 2de tyckeste her tilsente er tæget mit i det sumpigste giøs, den smaele derimod noget nær ved fast land og tørt giøsdjordart, men maaskee det er kuns min gising.

Foruden disse 3de sendes i en bømte en heel klase med græs og iblant græsset enten en eller mange sprengrøeder, som ieg ey har vildet undersøge saa nøye, om D. H. befalede at lade den plante saadan som den er, eller nærmere selv foretage dem, hvad derved nærmere var at udgranske. Meere veed ieg icke ved denne roeds beskaffenhed at opgive, uden hvad tilforn er ydmygst tilmeldet om dens dræbende kraft, som efter mit forrige forsøg kand sickert liides paa at være rigtigt, at den, naar olien er borte af roeden og saasart den med sit græs er udspiiret, gjør icke mindste skade. Jeg vil ydmygst ønske, at den nu ubeskadiget og frisk maae fremkomme, ligesom den nu strax afsendes, efterat den i gaar aftes er optaget, hvornæst ieg udbeder mig etc. etc. Jens Lemvig.

531. 1763 28. Julii fra H. Falster²⁾, Tronæs.³⁾ (RA.)

Høj-ædle etc. Hr. Biskop! D. H. H.s Højst respective af 26. Maj har ieg haft den ære at imodtage d. 10. hujus Hr. Stiistrups⁴⁾ nye Donation med bøger har ieg ligeledes Notificeret Præsteskabets og saa snart ieg kand erholde Deres betenkning om indretningen og hvor mange bøger en hver Kirke beholder, skal ieg have den ære underdanigst at referere D. H. alle ting. Hr. Kildal⁵⁾ paa Sand har ieg indberettet D. H.s ordre angaaende Flora Danica og tilsendt ham de 2de Reverser formodende at han vel føyer anstalt til Betallingen. Kunde ieg endnu blive antagen blant Prænumaranterne af bemældte Skrift vil ieg nok beholde

1) D. e. myrjord.

2) Se nr. 171 ovfr.

3) Besvaret d. 15. 7br. 1763. (G.s paategning).

4) Se nr. 366 ovfr.

5) Se nr. 170 ovfr.

et illumineret exemp. og ved min Commissionaire i Trondh. Monsr. Matthias Friis føye anstalt til betallingen Til slutning har jeg etc. etc. H. Falster.

532. 1763 1. Aug. fra H. Frugaard, Talvig.¹⁾ (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biscop! Med D. H. H.s Høy-Respective Skrivelse af 26. Majj a. h. indløben d. 15. Jul. har jeg haft den ære at modtage. . . . Da jeg derimod har den ære at tilmælde D. H. H., at der i dette aar med et Skib fra Kiøbenhafn er fra Missions Collegio tilsendt 9 Bibler i 4to, 9 Brochmans Postiller og 9 Psalme Bøger, hvilke ere af Stistrup foræret til Kirkerne i dette Proustie, mueligens er tallet rettet efter den Fortegnelse, ieg tilforn har haft den ære at sende D. H. H., da der blev fordret underretning om, hvormange af disse Bøger her i Proustiet kunde behøves sc. til Kielviig 2 af hver Sort, til Maasøe 1, til Hammerfest, Talviig og Loppen 2 til hver, som i alt udgjør 9 stkr. af hver sort, hvilke nu, som meldt er, ere sendte. Hvad sig Indretningen til disse Bøgers brug er angaaende, da synes mig, at den Indretning, som foreslaaes, ikke alleeneste er god, men og, saa vidt jeg veed, muelig. . . . Her indlagt har jeg den ære at tilsende D. H. H. Fortegnelse over Fødde og Døde, samt Hr. Pro-Cantzler Pontopidans Avertissement om den saa kaldede Danske Atlas: ieg har ikke tegnet mig for den, thi ieg lader mig tegne i Kiøbenhafn, hvorfra mand snarere kan faa den med Skibene, som gaar liige til Findmarcken, end fra Tronhiem. Da jeg etc. etc. H. Frugaard.

533. 1763 3. Aug. fra H. Steenbuch, Melhuus.²⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Jeg har hermed den ære at tilsende det Trundhjemske Lærde Sælskab et Exemplar af den saa kaldede Norriges Beskrivelses²⁾ første Tome. Det sendes fra Hr. Justice-Raad Jessen, der har forestaaet Trykkens Befordring. Skulle det lærde Sælskab agte denne Oplysning fornøden, kan Jeg give den Efterretning, at Jeg og ingen anden er Forfatter deraf. Hr. Justice Raad Jessen har selv aldrig skrevet af Skriftet mere end en Ud-

¹⁾ Besvaret d. 15de 7br. 1763. (G.s paategning).

²⁾ Se aarsskr. 1888—90 pag. 204, 1891 pag. 131 og nr. 247 ovfr.

skrift Ord fra Ord af et Cart, hvori Grændsernes Røissætning fandtes. Ligeledes har han nok forfattet Fortalen, og det paa en Tid, da han havde vel en liden Fortrydelse til Mig, fordi Jeg havde yttret min Lyst, at ville reyse til mit Kald. De gode Herrer og brave Mænd, som i Fortalen staar nævnede som Medhielpere, vil gaa ganske vist undres derover. Hr. Justice Raad Langebek¹⁾ har aldrig skrevet eller givet Betænkning over en Mening, men anført et og andet Ord og Stavemaade, som af det Sælskab er brugt og antaget. Hr. Justice Raad Ankersen²⁾ har approberet det til Trykken med en gunstig Betænkning. Hr. Justice Raad Horrebøw³⁾ har laant Mig det Svenske Academies Afhandling. Anden Grund veed Jeg ikke hvorfor disse Herrer ere anførte, naar Jeg vil undtage den, at derved kan Publicum troe, at ikke Jeg er Forfatter, men disse brave Mænd har hiulpet den Herre, i hvis Navn det udgaar. Dr. Hauber⁴⁾ har virkelig givet nogle faae Efterretninger om Land Carterne. Ligeledes har Magister Schytte⁵⁾ givet sine Betænkninger over en stor Deel, og endskiøndt kun faae deraf ere brugte, er det dog rigtigt, naar hans Navn anføres. I øvrigt er der ingen, der seer bedre end Jeg, hvad Fattelse Skriftet har. Meget er Hastverk, meget er kun for at fylde Blade, saasom Grændse Forordningens Indrykkelse. Meget er utilstrækkeligt i Mangel af Erfarenhed; thi alt hvad Jeg havde af Documenter eller anden Hielp var skrevet paa et eneste Ark, naar Jeg vil undtage i det Capitel om Grændserne. Mange og vigtige Trykfejl findes; thi de, der havde med Correctur og Forbedring, vare ofte saa ukyndige, at de forstode hverken Ordene eller Meningen, og mine Haandskrifter bleve saa rare, at Jeg maatte ikke engang selv see dem, naar de vare fra Mig tagne; og naar Jeg skrev en Afhandling, maatte Jeg de fleste Tider indlevere strax Blad for Blad, uden at Jeg selv fik Tid at læse igiennem hvad Jeg havde skrevet, førend imod det skulle trykkes, da det kom omskrevet tilbage, med nogle

1) Geheimearkivar Jacob Langebeck (f. 1710, d. 1775), udgiver bl. andet af *Scriptores rer. Danic. medii ævi* (se nr. 207 ovfr.).

2) Se nr. 458 ovfr.

3) Se nr. 130 ovfr.

4) Se nr. 311 ovfr.

5) Se nr. 181 ovfr.

tilsatte Anmerkninger fra Hr. Schytte alene og ingen anden. Saaledes har Omgangen været dermed. Om Hensigten nu er den samme, som før, veed Jeg ikke. Den har alene været at faae et Skrift, der kunde veje nogle Centner, og Mig var undertiden paa-lagt at skrive i en Uge saa meget som kunde trykkes paa 4 Ark, hvilket var agtet at være ligesaa let, som paa et Comptoir i Cancelliet at indføre saa mange Ark i en Copie Bog, Endskiøndt min Hovedbog skulle alene være i mit eget Hoved. Jeg vil ikke op-holde D. H. længere, men udbeder Mig etc. etc.

H. Steenbuch.

534. 1763 10. Aug. fra P. Bruun, Gilleskaal.¹⁾ (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop. . . . Hr. Koldrups²⁾ paaskrift paa Prænum. Seddelen følger hermed, de andre er vel af vedkommende sendt, om Hr. Fyrstenberg³⁾ har sendt sin Præn. seddel til Flora Dan. ved Jeg icke, men skall fornemmis derom. De andre bøger har Jeg icke mindste ord om fra nogen Præst i Provstiet; Jeg frygter at disse svære tider vill hindre dem og en Hver fra, at giøre nogen omkostning. Jeg lever etc. etc. P. Bruun.

535. 1763 16 Aug. fra P. Dreyer, Hassel⁴⁾ (RA.)

Højædle etc. Hr. Biskop etc.! Med vore Jægters afgang til Bergen, denne stævne havde jeg den Ære, at indberette D. H., at Deres Højst Æreder, af 26. og 29. Maj. a. h., vare vel ankomne; og Deres der udi givne Ordres, og Befalninger, over Alt, udi Provstiet efterlevede. . . . Og da jeg nu har talet med Mr. Hysing, som tilliige med mig, har, efter D. H.s Højst-Ærede Skrivelse, prænumereret, paa hver Sit u-illumineret Exemplar, af Hr. Prof. Øeders Flora Danica; da, som D. H. har været mig saa Bevaagen at afbetale forud mit Eene Exemplar, som Mr. Hysing Siiger sig, at have Betalt: 7 Rix-daler for, da tiltager jeg mig her den friehed, liigesaa, at tilstille Dem, for mit første Exemplar: 7 rdr., med Ydmygste Taksiigelse for Deres gode Credit. — Og, som jeg da Sluttes: at jeg vel ogsaa

¹⁾ Besvaret d. 15. 7br. 1763. (G.s paategning). Smlgn. nr. 524 ovfr.

²⁾ Se nr. 186 ovfr.

³⁾ Se nr. 192 ovfr.

⁴⁾ Besvaret d. 25. 8br. 1763. (G.s paategning). Smlgn. nr. 526 ovfr.

kommer til at blive ved, endnu Eet Exemplar, Siden Det er vel allerede under Pressen, da jeg u-viidende om Priisen, indsendte Den Eene Revers, undertegnet, faaer det forblive der ved. — Flere at løse af Det Slags, finder jeg mig ikke i stand, for saadan Priis; ti, jeg Sidder her med mange U-forsørgede Børn, som ikke vil Leve af Flora Danica, ja: om Det endog var Norvagia; Saa jeg for den Skyld er nødsaget, i hvor gjerne jeg end ville, at fra Siige mig denne dyre fornøjelse; Og, altsaa taer jeg mig den frihed, at indsende her Den anden Revers, med Paaskrivt: Tanti poenitere non emo. Jeg formoder dog at dette skeer, uden D. H.s fortrydelse! Een hver kender bæst sin Lejlighed i saa maader. De andre Herretz Brødre takker baade for Den og Hr. Pro-Cantzler Pontoppidans Tilbudne Prænumeration! Den jeg ogsaa nu har den Ære at indsende. I øvrige udbeeder jeg Mig etc. etc. P. Dreyer.

536. 1763 1. Septbr. fra E. Røring, Weedøe.¹⁾ (StA.)

Høy-Ædle etc. Hr. Biscop! Alle 3de D. H. H.s seeneste Gunstige Skrivelser til mig har ieg rigtig erhholdet, og derfor herved ydmygst taksiger. Den 1ste af den 15de Julii Den 2den af Den 4de Aug., hvoraf ieg med særdeles fornøjelse fornam, at D. H. H. fandt Sig content med Præsteskabets og min indkomne Betænkning om den beste Indretning i henseende til bruget af de bøger, som Stistrup har tilbudet Sig at ville forære til Kirkerne, samt at her fandtes Liebhaber i Romsdalen til det botaniske Studium ved Subscribertere paa Hr. Professor Oeders Flora Danica. . . . Og da mig fra den brave Seigneur Hveding under D. H. H.s seeneste Allerhøystærede Skrivelse blev tilsendt 4 Reverser til Hr. Meldal og mig som Subscribertere til Hr. Professor Oeders Flora Danica, hvoraf vi skulde beholde de 2de, og de 2de øfrige med vore Navnes Under Skrift tilbage stille, med Begjæring, at dette maatte skee, naar ieg ellers ved Leilighed hafde den Ære at skrive D. H. H. til, saa indsluttes da samme efter Forlangende herunder med ydmygst Begjæring, at saadan Frihed ej ugunstig maatte optages, da ieg ogsaa efter Velbemelte Seigr. Hvedings Forslag ved min Commissionair Monsr. Heide skal lade erlægge

¹⁾ Besvaret d. 15. 7br. 1763. (G.s paategning). Smlgn. nr. 527 ovfr.

Pengene for det forventede Exemplar til mig imod dets Annæmelse, ligesom Hr. Meldal ogsaa har lovet ved samme Mand for Sit at lade gjøre den fornødne Anstalt. Tilsidst vil ieg etc. etc.

E. Røring.

537. 1763 17. Septbr. fra H. Storm, Kristiania.¹⁾ (StA.)

Højærværdige etc. Hr. Biskop. For nogen Tiid siden toeg jeg mig den Frihed at bemøye D. H., med eendeel tilsænte Prænumerationens Sædler, paa Hr. Professor Kraftes nu udkomne Mechaniske værk; deres forbintlige Giensvar forsikrede mig og om at ville saavidt mueligt see dem debittered. Jeg tager mig i dend henseende dend frihed at udbede Underrætning, hvor mange deraf er afsadt, samt at de i behold værende maatte mig tilstilles, da jeg derefter kand ved Auctore faae foranstaltet, hver Prænumerant sine Exemplarer tilstilled. Jeg er etc. etc.

H. Storm.

538. 1763 30. Septbr. fra P. Hersleb, Foesnes.²⁾ (StA.)

Højædle etc. Hr. Biscop! . . . Hr. Professor Oeders Bekiendtgjørelse om Flora Danica har ingen Liebhaber fundet i Nummedahls Provstie, og følger herhos lagd med Paategning tilbage. Pauli Urtebog³⁾ har Jeg nu endelig faaet frem, som med bemeldte Hr. Foged Bogardt⁴⁾ skal blive tilsendt. Jeg anholder etc. etc.

P. Hersleb.

539. 1763 17. Octbr. fra H. Falster, Tronæs.⁵⁾ (RA.)

Høj-ædle etc. Hr. Biskop. For D. H. H.s Skrivelse af 22. Aug. takker ieg underdanigst. . . . D. H. vil gunstig pardonere, at ieg igjen frasiger mig Prænumerationen paa Flora Danica, saa som ieg hører at den allene gjør en beskrivelse over blomster og urters navne, men viser ikke deres kraft og dyder. Værket vil dog blive for kostbart for mig, der er bebyrdet med Capellan. . . .

1) Besvaret d. 15. 8br. 1763 og sendt alle Præn. Sedler tilbage. (G.s paategning). Er nr. 210 ovfr. Smlgn. nr. 501 ovfr.

2) Besvaret 4de 9br. 1763. (G.s paategning).

3) Smlgn. nr. 495 ovfr.

4) Se nr. 394 ovfr.

5) Smlgn. nr. 531 ovfr.

Hr. Kildals Subscription paa Flora Danica følger og med, hvilken blev mig først tilsendt efter forrige postes afgang. Jeg har den ære etc. etc.

H. Falster.

540. 1763 26. Oktober fra B. Dass, Kjøbenh.¹⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop. Mit seneste af 23. Jul.²⁾ sidstleden haaber jeg til D. H. H. med Posten rigtig at være indløbet. Herved har jeg nu den Ære allerydmygst at fremsende et Exemplar af det Trondhiemske Selskabs Skrivters 2den Deel, hvis Tryk i disse Dage er bleven til Ende bragt. Med Correcturen har jeg søgt at bruge al muelig Flid, og de Tryk-feil, som jeg ved Giennemlæsning til sidst har kunnet finde, ere iblant errata blevne anførte. Kobberstykkernes Nre. (hvis Aftryk Mr. Pelt med første venter fra Leipzig) og den Orden, i hvilken D. H. H.s Afhandlinger følger paa hinanden, har Hr. Profess. Oeder opgivet, og foreskrevet, af hvilken og den til sidst efter Errata trykte Erindring er bleven tilføyet. Hr. Strøms fuldstændigere Msct. indløb ei til mig, førend der allerede med Trykken efter det første var begyndt. Jeg har derfor efter Tryk-feilene maattet tilføye nogle faa Tillæg; af hvilken Aarsage det ligeledes er skeet, at de Barometriske Observationer fra April 1762 ei paa sit behørige Sted ere aftrykte.

Herved sendes tillige D. H.s Afhandling om de Norske Tytte-bær, samt efter Hr. Etats Raad Suhms Ordre den Kongl. Bevilgning angaaende Selskabets Skrivters Censur; ligesaa følge og Velbem.te Hr. Etats Raads Anmerkninger over endeel Steder i Thucydide, som jeg allerydmygst beder til Forfatteren at maatte leveres. Næst al Velsignelses Tilyskning etc. etc. B. Dass.

541. 1763 31. Oktober fra F. Schindel, Røraas.³⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Jeg formoder, at min Skrivelse af 24de Juni sidstleden, angaaende Stigeren Mr. Grüner, er d. h. bleven rigtig inhændiget. Abraham Bredal (der havde samme

¹⁾ Besvaret d. 11te febr. 1764. (G.s paategning).

²⁾ Er nr. 529 ovfr.

³⁾ Besvaret d. 10de 9br. og sendt Kraftes Prælectioner. (G.s paategning).
Er nr. 223 ovfr.

brev med sig til Tronhiem og tillige commision at forskaffe mig, om mueligt, Hr. Professor Jens Kraft i Sorøe, hands forelæsninger over Mechanicken med tillæg, enten til kiøbs eller laans) inberettede mig, derom at have talet med en af d. h.s tienere: men som jeg med seneste leilighed erholdt acta Nidaros. 1ste bind fra Høystærede Hr. Biskop, uden noget brev; saa maae venteligen derudi være foregaaen en slags misforstaaelse, hvorfore jeg herved har den ære at tilbagesende samme bog og tillige at udbede mig oven nævnte Profess. Kraftes forelæsninger over Mechan., paa nogle faae uger, til laans. Min Kone, der for nærværende tiid opholder sig hersteds, lader forsickre d. h. sin høygagtelse, ligesom jeg etc. etc.

F. Schindel.

542. 1763 7. Novbr. fra J. E. Schiønning, Kistrand.¹⁾ (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Fordrister ieg mig underdanig at Tacke i dybeste Ydmyghed for d. H.s Høygunstige brev af 22. August, som ieg havde den naade at imodtage den 1. Novemb. . . . Cassen, som til d. H. blev sent, mercker ieg er vel fremkommen, og skal det være mig høyst magtpaaliggende, at beflitte mig paa at skaffe flere, saa vel søe, som Land Naturalia ved all Leilighed; Min Field Reise tencker ieg i til kommende uge at begive mig paa, om Gud giver veir, som dette aar fra Septembers begyndelse har været meget hardt og uroligt. Næst underdanig Complimen etc. etc.

Jacob Elias Schiønning.

543. 1763 28. Novbr. fra H. Bruun, Indyr. (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop Gunnerius etc. Jeg undseer mig ved ydmygst at nedlegge Dette for D. H.s øyne I frygt for Deres billige fortrydelse over tilskrevne Blom-græs,²⁾ Der icke fulte til D. H. med Madm. Suse mell; thi skjønt ieg med fliid har samlet deraf 4re sorter og antegnet ethvert med brugelige Navne saavel af Bønder som Lappe Folck, Ligesom ieg og har opsøgt nogle faae steen-arter til D. H.s eftersyun, der alt var indpacket og

¹⁾ Skrev. ham t. d. 4. maii 1764. (G.s paategning). Er nr. 154 ovfr. Smlgn. nr. 523 ovfr.

²⁾ Smlgn. nr. 503 ovfr.

tillavet men formedelst min Bortreise til Hegelund(?) blev forsømt at afsende, da Mad. Sussemels Rejse kom saa uformodentlig hastig paa. Altsaa haaber ieg, Ligesom ogsaa ydmygst beder, samme for denne gang maatte eftergives. . . . I Øvrigt etc. etc.

H. Bruun.

544. 1763 24. Decbr. fra P. Bruun,¹⁾ Gilleschaal. (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop. Det har været min pligt, at have den Ære forinden at besvare D. H.s breve, Men har biet allene efter at Præsterne ville anteigne til Prænum., om der var nogen af de anførte og tilsendte Anteignelser, hvorpaa de ville Prænumerere. Men da Jeg nu fornemmer, Saa vil ingen Prænumerere noget uden Procans. Pontopidans Skrift, som nu følger og er paategnet af de fleeste. Jeg ved i sandhed icke andet end min Prænum. til Flora Danica uillumminert er indsendt, Jeg har ledet efter Zed-delen, men kand umuelig finde dend. Jeg gjorde og strax anstalt til Sr. Ulferson i T.hjem min Correspondent der at betalle 1ste Fasc. den Jeg icke har faaet. . . . Jeg har den Ære etc. etc.

P. Bruun.

545. 1764 2. Jan. fra N. C. Høpffner,²⁾ Kbhvn.³⁾ (St.A.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! For D. H.s bevaagenhed derudi at tilsende mig Forandringerne, som i Deres Stift er indfalden, til den Indeværende aars Geistlige Staats Callender, er ieg Dem Høyligst forbunden og derfor ydmygst takker; Og følger herved med H. V. Hr. Schavelann⁴⁾ 2de af bem.te Geistlige Staats Callender, for indeværende aar 1764, til D. H.s Tieneste, og vil ieg ydmygst udbede mig, at D. H.s ligeledes vilde behage at tilsende mig, de Forandringer, som indeværende aar, i den geistlige Staat, i D. H.s Stift maatte indfalde, hvilket ieg tillige ydmygst udbad mig at maatte skee saa betiids, at ieg om det var mueligt, med Skibs

1) Besvaret 4de febr. 1764. (G.s paategning). Smlgn. 524 og 534 ovfr.

2) Se nr. 302 ovfr. Lignende breve fra ham af 12. april og 28. novbr. 1765. (St.A.)

3) Besvaret 14de Marts 1764. (G.s paategning).

4) Aage Schavland, der havde været feltprest ved det andet jydsk kavalleriregiment i Holsten, men nu skulde tiltræde sit sogneprestembede paa Orlandet. 1766 blev han sogneprest til Vor frue kirke i T.hjem; smlgn. nr. 216 ovfr.

Lejlighed, for Vinteren, kunde faae dem til sine Stæder omkring sendt. Og dersom det ikke maatte ugunstig optages, vilde ieg ydmygst udbede mig, at D. H. vilde behage med første Post eller anden Lejlighed, at meddeele mig efterretning om, hvormange Par i D. H.s Stift i afvigte aar ere viede, og hvormange døde og Føde, tillige med meere tildragelser, for at indføre samme i de hos mig trykkende Aviser. Jeg har etc. etc. N. C. Høpffner.

546. 1764 8. Febr. fra O. Irgens,¹⁾ Thjm. (St.A.)

Høy-Ædle etc. Hr. Biskop etc. For D. H.s baade sidst og alle tider mig beviste saa gunstige Yndest og Bevaagenhed gjen-tager jeg min allerærbødigste og hjerteligste Tak. Tager mig den frihed underdanigen at bede, de overleverede Spørsmaal maatte budet leveres, om D. H. ellers har fundet Tid til sammes gunstige Gjennemlæsning og Censur, thi jeg ville gjerne Selv besørge Correcturen, om de findes tilladelige at trykkes. Dersom D. H. H. Selv vilde behage at lade trykke den over min Sl. fader holdne Liig Prædikken skal Bekostningerne fulkommeligen erstattes af min Moder og Mig, som ej allene derfor skal findes ansvarlig, men og højst forbunden.

Dersom det af Hr. Provsten Hr. Irgens overleverede Mst. er ved haanden, kunde det efter hans begjer ved mig ham tilhændiges, i hvilken henseende jeg herved fordrister mig at formælde bem.te Hr. Provstes aller-ærbødigste Hilsen og Respect, hvilket og skeer fra min Svigerfader. D. H.s Bevaagenhed etc. etc. O. Irgens.

547. 1764 2. Marts fra E. H. Kempe,²⁾ Tingvold.³⁾ (St.A.)

Høiædle etc. Hr. Biskop etc.! For D. H.s gunstige Skrivelse

1) Ole Irgens, sogneprest til Faaberg, 1773 sogneprest til Domkirken i T.hjem og 1779 biskop i Bergen, hvor han døde 1803. Han maa paa denne tid have været i besøg hos svigerfaderen, daværende resid. kapell. til Domkirken M. Fr. Bang (smlgn. brevets slutning). Faderen var den lærde sogneprest til Surendal Johannes I. (død 1760). Den i brevet nævnte provst Irgens er rimeligvis sognepresten til Ringebo, Sigvard Friis Irgens, om hvem se nr. 226 ovfr. Om en samtidig provst Joh.s Irgens, sogneprest til Tromsø, se nr. 132 ovfr.

2) Se nr. 85 flg. ovfr.

3) Besvaret d. 9de Maii 1764.

av 27de passato, som jeg først med denne Post havde den Ære at imodtage, takker ærbødigst; ligesom ogsaa det sidst ommeldte Søe-Træe sendes nu D. H., saa vel forvaret, som jeg haer kunnend. . . . Gjerne havde jeg ynsked at kunne forskaffe et friskere end dette, som allerede i forige Vinter skal være opfisket, men det var ikkun kort for Juul, at det faldt mig i Hænder. Derimod hos dem, som nyelig reiste paa Fiskerie, haer jeg bestilt, hvad som av detslige Ting kunde blive til Bytte paa Garnene; dersom noget bliver at faae, skal det strax vorde indsendt saa friskt, som mueligt. Nogle Insecter havde jeg ogsaa samled paa Grøtten for at tilsende D. H., siden deriblandt vare nogle, som syntes u-sædvanlige; men, imedens jeg biede paa goed Leilighed at sende dem med, var jeg saa u-lykkelig, at Muus havde funden Smag i at gnave Hul paa Esken, hvori de vare forvarede, og ædt dem alle op, hvorfor jeg nestkommende Sommer maae forsøge en ny-Samling. løvrigt anbefalende mig etc. etc.

E. H. Kempe.

548. 1764 8. Marts fra H. Brinchman,¹⁾ Holtaalen. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Da jeg sidst havde den Ære at tale med D. H., Erindrer jeg, at der blev talt om Eet Erte-træe,²⁾ som jeg har i min hauge, og forgangen Aar bar en temmelig Mængde Erter, samt at D. H. vilde faae nogle Skaalmer til Sæd hos mig — hvorføre jeg herved giver mig den frihed at tilsende dem Nogle i Medfølgende Pappiir. De vil Sættes i god Muld. Eet kvarter mellem hvert, i Lye for Norden Veir — og omplantes til høsten — da Mand for at bevare dem den første Vinter lægger omkring dem halm, og uden om halmen frisk Koe-Møg og Sætter saa et tomt kvarter over det. Det Frøe, som jeg fick, hvoraf jeg har op Elsked de træer, som jeg haver — var nock noget Større end disse, som mit træe har baaret, saa det lader som at dette Slag vil med tiden udarte her saa højt oppe til fields, hvortore det var meget vel om mand kunde faae dem til at voxte inde

1) Se nr. 26 ovfr.

2) I Gunnerus' herb. findes explr. af *Robinia Caragana*, paategnede „Haven ved Holtaals Præstegaard d. 18. (og 20.) Jul. 1764. Smlgn. aarsskr. 1891 pag. 142 og nr. 576 nedfr.

ved Byen, hvor baade Sommeren er Længere og Luften Mildere.
 Jeg er etc. etc. H. Brinchman.

549. 1764 12. Marts fra C. v. Linné, Upsala. (VS.)

Viro Reverendissimo Dno. JO. ERN. GUNNERO, Episcopo
 quem novi, summo Plinio hyperboreo. s. pl. d. Car: von Linné Equ.

Accepi nuper splendidissimum donum Tuum Actorum Nidrosi-
 ensium tomum 2dum pro quo grates reddo quas possum devo-
 tissimas maximas.

Legi et relegi multoties cum amicis meis Dni Suhm de præ-
 sentis seculi caractere exercitationem vere auream; qui potuit tam
 apte et concinne dare omnium authorum opera selecta, nec vidi
 eum ullibi defecisse, nisi ubi me nominat, qui me ipsum novi longe
 melius et quam parum potui quæ optaveram præstitisse. Cæterum
 omnes Professores collegæ hanc exercitationem perlegerunt una-
 nimi cum admiratione.

Quæ Tu ipse scripsisti mihi salivam movere; tam pulchra,
 tam absoluta et tersa sunt Tua, ut vix umquam legi quidquam
 majori oblectamento, cum sistas tam graphice naturæ objecta ut
 videar me illa ipsa coram intueri et manibus palpare.

Haae-gælen nunc mihi evasit clarissimus et cum nullo
 confundendus.

Sleep-marken opus profecto habuit, si quis ullus absoluta
 descriptione et nitida qualem dedisti figura; mihi nullum animal
 magis paradoxum fuit. An habeat hic in corpore vertebrae et
 costas vel non.

Nisen similiter perplacuit.

Hav-Katten ita explicasti, qui antea fuit omnium maxime
 paradoxus, ut nil supra. Singularis et maris crista et succentu-
 riatæ pedes.

Gorgoniam resediformem dudum a Te accepi tam splen-
 dido specimine et absoluto, ut inter zoophyta simile non vidi nec
 umquam videbo. Zoophyton si quodquod aliud vere stupendum,
 cum gemmæ ejus omnes sunt Lepades s. Balani; si umquam vivam
 obtineas precor ne obliviscaris animalcula inhabitantia depingere et
 delineare.

Haa-Skierving. Tua conjectura de hocce valde probabilis est; lætor quod jam habeatur in arte rite explicatus.

Hæc et reliqua sedulo citabo omnia in nova editione Systematis, quod forte intra anni finem prelum subibit.

Si non delassaris hac ratione animalia arctoi orbis delineare, brevi horum antea obscura historia Tuis radiis illustrabitur in sempiternam Tui nominis gloriam. Non est, neque umquam in orbe exstitit Episcopus Tui similis. Tu solus agnoscis utrumque Dei librum revelatum scilicet et naturam. Tu jubes tibi subjectos theologos etiam legere naturæ librum, a quo nostrates abhorrent angue et cane magis. Utinam Te haberemus Archiepiscopum Upsaliensem! interim Tu lucas magis in remoto tuo septentrione quam ullus in Europa Episcopus. Servet Te Deus T. O. sanum et incolumem dilectissime.

An novistin quo cibo victitant Haleces? mihi certè non constitit.

Quid licet proxime expectare a te de scientia naturæ e borea tuo?

Edo jam museum Reginæ cum descriptionibus Insectorum indicorum et Conchiliorum.

Theam vivam accepi et crescentem, forte primus in Europa.

Vive diu felix. Dabam Upsaliæ 1764 d. 12. Martii.

Tu Episcoporum omnium summus instar cometæ nova luce irradias et illuminas tenebricosa arctoa et de te vere dici potest att det folk, som i mørkret wandrar, ser ett stort lius, som uplyser hela werlden.

Sero occidat tua stella!

Avidissime exspectamus Encrinum tuum in actis. Nullum animal etiamnunc naturæ consultis magis abstrusum est.

550. 1764 14. Marts fra P. Bruun, Gilleskaal.¹⁾ (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! . . . For D. H.s behagelige underretning om Skriftet Flora Danica kaldet, har jeg underdanig at takke, og tillige udbede mig, at det maatte forblive efter Tilbud, at jeg kunde faa af de Exemplarier uilluminerte til 4 Rdr. Stykket,

¹⁾ Besvaret d. 4de Maii 1764. (G.s paategning). Smlgn. nr. 534 flg. ovfr.

da jeg altsaa, Prænumerationen igiennem, vilde vedblive. Hvad ommeldede Reverser angaar, da ere de tilsendte uden Hr. Came-Raad Hysings og Hr. Fürstenbergs, hvilke ey ere mig tilkomne; ikke desmindre har jeg i mit seeneste Provste-Brev, erindret enhver Reverserne angaaende, om nogen endnu skulde være udeblevet, at samme mig, enhver saa tilsender; med andet videre i D. H.s Skrivelse indfattede. Jeg er og meget vel nøyd med at Hr. Provsten Thode har indløst det første Fascicul for mig. Hvornæst jeg etc. etc. P. Bruun.

551. 1764 12. April fra E. Rosted, Tranøen. (RA.)

. . . P. S. Dersom leiligheden, som Jeg har tænckt at sende dette med gaaer, da følger en liden flaske med Ormer af en Rype-hun,¹⁾ nedladt i Spiritus, endskiønt det er saa tidlig, at ormene ey. ere end komne til sin fuldkomne Vext, da de joe længere paa Vaaren bliver større, hvoraf det har sig maae nu Physici udgrunde:

552. 1764 18. April fra H. Frugaard, Talvig.²⁾ (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biscop. . . . Med Post Expressen har ieg taget mig frihed at tilsende D. H. H. et lidet rart Søe dyr, som er bleven fanget paa den saa vidt her i Norden bekjendte Søe-veed eller Søe Træ; da Træet blef optaget af Søen befantest til sendte lidet dyr at være levende, og at have bevægelse med og i de yderste deele af klørerne eller beenene: Dets Nafn er mig ellers i det Øfrige ubekjendt. Næst ald velstands og lyksaligheds tilønskning etc. etc. H. Frugaard.

553. 1764 28. April fra Joh. Chr. Hvid, Wewelstad, Helgeland.³⁾ (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biscop. Jeg har Fordristet mig til, med Største Underdanighed og Soumission, Herved at Fremsende til d. H., mine Enfoldige Tancker, Om dette Nordlands Amtes Bekjendte

¹⁾ Smlgn. nr. 519 ovfr.

²⁾ Besvaret d. 30. Jun. e. a. (G.s paategning). Er nr. 159 ovfr.

³⁾ Besvaret d. 23de Maii 1764. (G.s paategning). Er nr. 206 ovfr. Smlgn. nr. 561 nedfr.

og Berømmelige Skrej Fiskerie,¹⁾ Samt Landets Cituation Ved Waagen, som gjør dette Fiskerie Fordeelagtig fremfor nogen Stæd i Norriges Riige, Jtem og mine Tancker om Fiske Arten og dends Natur. Jeg Skal icke sige, om samme kand meritere saa meget. At D. H. Ville Læse det igiennem, Men da ieg i hans ved Trøcken udgangne Skrifter, Finder hans Patriotiske flid og Opmuntring til alle Landets og i Sær dette Stiftes Beboere, At Skrive og Aabenbare deres Tancker hvad de Veed og er Bekiendt, Har og samme Anlediget mig til, At fordriste mig at addressere dette Enfoldige og Ringe Skrift til ham, Som dend Beste Mand Ieg har fatted tillid til, At ogsaa Vil i Naade Modtage, Et u-fuldkommen og u-Værdig Verck, Om samme min Ringe Betænckning om dette Land og Provinces Største Fordeele og Herligheder, Og som kand kaldes som Siælen i Legemet, Jcke siden Ved Lærde og Duelige Mænd, Nærmere kunde blive Betragtet, Til Jndbyggernes Største gavn og Nøtte, Da de Ting, som i dette Ringe Skrift fremføres, Indeholder dog noget Vigtig, Og som en betydelig Herlighed af det Norske Land og Riige. Ieg underkaster mine tancker, som underdanigst herved Fremsendes til h. H., Til hans goede Skionne. Og i underdanig tillid og Forhaabning, At samme icke mig til hans Misgunst Optages. Lever og attraaer ieg Stedse at Være etc. etc.

Johan Chr. Hvid.

554. 1764 1. Mai fra I. G. Coldevin,²⁾ Over Hochstad. (StA.) Højædle etc. Hr. Biskop og Doctor. . . . Med ærbødig tak for Laanet tilstilles igien Rumphii Raritet-Kammer.³⁾ Naar jeg

1) I en manuskript-samling (nr. 103 Fol.) paa univers. bibl. i Kra. findes en kopi af en 25. Julii 1760 dateret „Een Eenfoldig Betenkning fremsendt Underdanig: Til Høy Øvrigheds nærmere betragtning angaaende Torskegarns friheds brug saavel i Øxningsfjorden som Rafsundet etc.“ (gjengivet i uddrag af P. Sollied i Norsk Fiskeritidende 1896 p. 607 flg.). Dette turde maaske skrive sig fra Hvid og enten være en afskrift af hans til Gunnerus indsendte mskr. eller en lignende betænckning af ham over dette emne, stilet til en anden embedsmand, maaske amtmanden i Nordland.

2) Se nr. 204 ovfr.

3) Georg Eberhard Rumpf, 1627—1706, hollandsk guvernør i Ostindien, der paa hollandsk udgav sit Amboiniske Rarität-Kammer samt efterlod i manuskript et stort verk, som Joh. Burmann, prof. i botanik i Amsterdam, udgav 1741—51 under titelen Herbarium amboiniense, efter øen Amboi.

indkomer til Tronhjem, skal jeg tilbringe D. H. det insecte, hvorom jeg har talt tilforne, og nu igjen faaet et exemplar. Med særdeles højagtelse etc. etc. I. G. Coldevin.

555. 1764 1. Mai fra Chr. Gasmann,¹⁾ Nordre Mælum ved Scheen. (StA.)

Høyædle etc. Herre. . . . Som jeg er vidende ved Stigeren Ole Grønner²⁾ som var i Romsdalen at D. H. H. er Liebhaber af Prober Ærtzer og Stuffer til et Cabinets indrættelse, vill jeg med Trundhiems lægter i denne Sommer allerydmygst insinuere, de Sorter som icke mange skall Prestere af vore Sondenfieldske gewærcker. Jeg lever etc. etc. Christian Gasmann.

556. 1764 11. Mai fra Chr. Weldingh, Kbhvn.³⁾ (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Som det har behaget det høylovlige Collegium igjen at beskikke mig til Missionaire i Øst-Finmarken, saa haver jeg hermed den Ære saadant Dennem at communicere, og derhos ydmygst beder at have mig deres Bevaagenhed i Fremtiden anbefalet, forblivende stædse etc. etc.

Christian Weldingh.

557. 1764 22. Juni fra Rasmus Nielsen Hundslund,⁴⁾ Hammerfest. (RA.)

. . . . P. S. her med følger tvinde fiske biørne, en, som er tagen Paa Qvite fisk, og den anden Paa torske fisk, her følger og en Søe gevext, som er op dragen med garn og saae ud ligesom en Cetron undtagen de taker der er Paa, men siden den blev tør er den ikke saa Vakker, den stod fast Paa med følgende steen, men Ved uforsigtighed af en beskuere blev den brækket siden den Var bleven tør, beder ydmygst at disse usle ting maatte finde et lidet Rum inden d. H.s dører.

1) Af brevet sees, at Chr. Gasmann har været forskrevet af kammerraad Alsing til at opsætte en ny marsovn ved Osmarken jernværk i nærheden af Molde.

2) Smlgn. nr. 96, 223 og 541 ovfr.

3) G.s svarbrev er nr. 136 ovfr.

4) Smlgn. nr. 347 ovfr.

558. 1764 25. Jun. fra H. J. Kaurin,¹⁾ Wardøe. (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc.! Herved tiltager Jeg mig den Ære at indberette Dem, at Jeg endelig efter 6 ugers møy Sommelige reyse udi Saadant veyr Som om haarde Vinters Tiider ikke kunde gives verre, er ankom[en] i behold, skjønt med liden helbred til dette Jamerfulde Wardøe, hvor Jeg forefinder alle ting udi en høyst beklagelig tilstand, Som faar giøre at Jeg billige faar beklage, at Jeg er bleven Præst og haver fra barendomen av Sigtet til det Maal; thi her forefinder Jeg for det første den største del av min lille Menighed at være bortdødde udi dette For Aar, Saa det høyeste Som skal være tilbage ere 20 Rettigheds Mend, dernæst ere ogsaa de fleste Soldatere hendødde, Saa at her skal kuns være hen ved 12 Mand av Dem til overs, Saa D. H. Seer hvad Meenighed Jeg da haver, og let slutter sig til hvad indkomster her vil blive for mig fattige Mand, Som nu haver sadt til det lille Jeg havde tilovers av det Jeg fik med min Kone paa denne kostbare reyse, og maa nu anvende den hele rest, ia Sette mig i giæld for nogle nedraadnede Huuser, Jeg forefinder, Som Jeg skal give 100 rixd. for, foruden den omkostning Jeg maa giøre paa dem. Jeg forsikrer paa min Samvittighed, at Jeg ikke Seer andet end Jeg med mine maa komme til at crepere i denne Vinter, og om Jeg skulde kunde hold[e] ud derover med det lille Jeg haver bragt med mig, Saa nødes Jeg til at forlade stædet, om Jeg ikke skal blive en giældbunden Prakker, thi av Menigheden er her lidet eller intet at vente, Siden de faae, Som ere til overs, ere udarmede og giældbundne formedelst det at fiskeriet nu i 4re Aar haver rent slaget feyl, og mand har i dette Aar neppe faaet Saa meget at de har kundet kaage. Skulde her nu blive lidet til mad i dette Aar, Saa Seer Jeg dog Slet ingen raad for brende, thi først er her ingen Mand at faae til Rusland og om mand med nød kunde tigge en eller anden dertil, Saa er her Slet intet fartøy, Siden alle Nordlands Jægter haver forladt dette stæd, da her intet fiskerie er. Gud See derfor i naade til mig Arme Mand, og Selv bøye Deres og andre høye Vedkomendes hjerter til medlidenhed mod mig, at Jeg ikke skal rent omkomme, men blive reddet paa en eller anden maade, enten ved

¹⁾ Smlgn. nr. 147 ovfr. og nr. 562 nedfr.

at hielpes et andet stæds hen, eller om det ikke saa hastig, Som venteligt er kunde skie, Jeg da maatte nyde noget tilleg av Missions Cassen, uden hvilket det bliver Mig eller hvoe det maatte være umuligt at holde ud paa dette stæd, Siden tiiderne ere nu saa beklageligen forandrede. . . . Den belovede Cocleare er det mig umuligt at forskaffe med denne lejlighed, Siden Sneen begynder nu først at gaae av, og vil da formodentlig faa Somer, skjønt Vinteren begynder vel til den tid der Søer. Hvad Jeg kand Samle av Naturalier skal Jeg gjøre mig flid for. I det øvrige etc. etc.

Henning J. Kaurin.

559. 1764. 27. Juni fra P. Bruun, Gilleskaal.¹⁾ (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop. . . . Jeg [har] nu bekomet de 2de Facikler af Flora Danica og beder ydmygst de andre maae blive uilluminerede. Sr. Ulfersøn min Comiss. i Thiem betaler de andre Facikler, naar hand derom anmodis. Over D. H.s højædle fromme Huus etc. etc.

P. Bruun.

560. 1764. 12. Juli fra H. Frugaard, Talvig. (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. . . . De tilsendte Bibler, Postiller og Psalme bøger fra Sr. Lauritz Stiestrup²⁾ ere distribuerede til vedkommende Kirker, og ere Samtlige Præsternes Tanker her i Provstiet disse, at der ikke alleeneste i Annexerne, naar ingen Prædiken af Præsten holdes, kand læses i Postillen og Bibelen, men end og hver Søndags eftermiddag, særlig om Sommeren, ja og om Vinteren, naar almuen ikke for uvær kand reise fra Kirken om Søndagen, hvormed ieg for længe siden i Vaar har gjort begyndelse her i Kirken. . . . Da ieg i det Øfrige har den Ære etc. etc.

H. Frugaard.

¹⁾ Smlgn. nr. 550 ovfr.

²⁾ Se nr. 366 ovfr. Lignende betænkninger fra Nordlands presteskab angaaende Stistrups donationer findes ogsaa fra det følgende aar, saaledes fra C. Fr. Hagerup, Skjærstad, af 30. septbr., P. Leth, Kvæfjord, af 12. oktbr., A. Schytte, Lødingen, af 3. decbr., P. Bruun, Gilleskaal, af 12. decbr., og E. Rosted, Tranøen, af 17. decbr. Originalerne til samtlige disse findes i Rigsarkivet.

561. 1764 18. Juli fra Joh. Chr. Hvid,¹⁾ Wewelstad. (RA.)

Høyædle etc. Herr Biscop. Jeg haver haft dend Ære at an-
 namme d. H.s Høygunstige Bref, dato 23de Maj afvigte og dette
 Aar.²⁾ Det Fornøyer mig meget at see der af, dend Enfoldige og
 u-fuldkomne Betænckning ieg haver forfatted afvigte Aar, Og under-
 danig fordristed mig til at Fremsende til d. H. Angaaende Skrej
 Fisk, og Torske garns Brug³⁾ her i Amtet, Er af ham Naadigst
 og Høygunstigst optagen, Og som ieg kand mercke af d. H. Be-
 melte Bref til mig Synes det at hand haver Behag at ieg Skal
 Continuere med Viidere Fortsættelse der af, Og til dend Ende
 forrelagt mig XI qvæstioner til Oplysning at Skrive om, Saadant
 kand icke andet end Opmuntre mig som en u-lærd Person at give
 mine Enfoldige tancker tilkiende herpaa, saa Ringe og u-Fuldkomne
 som ieg kand. Helst da de Videre kand oplyses og revideres, af
 saadan Høy og Høylærd Mand, Som d. H. forsickrer mig om, Og
 skal det Være mig en Ære og glæde at d. H. Skulde finde saadan
 Behag der udj, at Vilde Rette og Forbedre det som enten af Stilen
 og Materien kand Være forseed af mig, Baade det som tilforn er
 Skreven, Og det herefter — om ieg Lever Skal Fremkomme —,
 Saadant Skal Være mig dend Største Ære og Fornøelse?

Om ieg tildeels i mit Forrige haver Været Forkeert i min
 Skrivemaade. Saa som at Skrej Fischen echaperer Forum, i Stæden
 for Excipere, Er det dog Skied med Fliid, for at Skiæmte med
 dend gemeene Mands fordervede udtalle og Kyndighed i de Sproges
 ord de Skal Være udtalt efter, Dette haaber ieg icke at Blive
 mig tillast Enddog ieg Lidet forstaar Fremmed Lærde Sprog. Her
 kunde og vel giøres en Fuldkommen grammatica af de forkeerte
 Latinske og Fransche Ord, som Almindelig Folck ere Vandt til at
 Bruge i dette Land, Helst den som Vil Være noget Fornemme Folck.

Jeg Eyer en temmelig deel Vitløftig Eyendoms Gods her i
 Landet og tillige Med Sigt og Sagfald. Saa at om Sommeren giver

¹⁾ Smlgn. nr. 553 ovfr.

²⁾ Er nr. 206 ovfr.

³⁾ I Vidensk. selsk. manusk. saml. 243 4to findes indheftet sammen med andre
 af Gunnerus' papirer et hefte om Torske garnene, der imidlertid er skrevet
 af Wilhelm Ford. Se hans brev til G. af 19. juni 1766.

mig samme nock at Bestille, Jeg kand derfor icke fatte tancker at Skrive noget efter mit Lofte, Førend til Vindteren, da her er dend Beste Roelighed i dette Land, Men dis Verre ieg er gammel, og feiler paa mit Syn.

Angaaende dend saa Kaldede Brygde Haaber ieg at give d. H. en tilstreckelig Oplysning om, Helst da ieg i denne Sommer haver Været saa Løckelig at fiske 2de der af, Hver af sit Kiøn og Slags, Men de Vare Saa Store at icke deres Hoveder alleene, i en temmelig Stor Baad kunde føres, Jeg Skal dog gjøre min Flid om, Om ieg her efter kand faae dem Mindre at fornøye d. H., med at forskaffe ham Et Hoved der af, de ieg har faaed, er saa Store som en Liden Hvalfisk, 18 à 20 Sællandsk allen Lang, Jeg vil etc. etc.

Johan Chr. Hvid.

562. 1764 10. Aug. fra H. J. Kaurin,¹⁾ Vardø. (RA.)

. . . . Jeg maa billigen begræde og beklage min ulyksalige skiæbne, i at være kommen til et Saa elendigt, usundt og fattigt stæd. Jeg veed av ingen Sommer at Sige. Jeg gaar Som udi et bellende mørke formedelst denne her faldende idelige tykke Taage. Hilsen Setter vi ey paa, livet gaar vi hver dag i hænderne med, Siden u-Sundhed og Sygdom regiærer iblandt os, Som alleneste i dette Aar har borttaget til 60 Mennisker av denne lille Menighed, og nu i disse dage bortflyttet av Tiiden Commendantens frue og yngste datter. Den mangel paa Indbyggere, Som herved er foraarsaget, Samt den fattigdom, Som de faae igienlevende ere Sadte udi formedelst det at den gode Gud haver tillukt havet, gjør at Jeg faar komme til at gjøre mit Embede med Suk for dagligt ophold i det timelige, thi for nærværende tiid gaar det vel an i den henseende, medens det lille varer, Som Jeg bragte med mig. I haab derfor om at faae nogen hielp for eftertiden har ieg fordristet mig til at gjøre ansøgning om tilleg til det høylovlige Missions Collegium, hvilken ansøgning Jeg beder allerydmygst og hierteligst at De av Sædvanlig fromhed mod Mig, vil benaade med Deres gunstige paa-tægning og høyst formaande recommendation, da Jeg gjør mig forsikret om, at Samme bliver naadig bønørt, og Siden, Som d.

¹⁾ G.s svarbrev er nr. 147 ovfr. Smlgn. ogsaa nr. 558 ovfr.

H. gunstigst kand forneme av Tingsvidnet, og Provstens paatægning, at min visse indkomme kuns i det høyeste kan bringes til 40 rigd.¹⁾ Saa Sees, Jeg umulig at kunde være hiulpen til livsophold med mindre end 100 rigd. tilleg, som alt allerydmygst indstilles til Deres og det høye Missions Collegii omdøme og paaskionen.

Menigheden er lille, men den giver mig nok at bestille, med dens store ugudelighed, Herren hielpe mig at overvinde det alt-sammen med en god Samvittighed. Jeg haver nu i nogle Søndager havt aabenbare skrivtemaal og flere staa tilbage.

Jeg haver giordt mig al umage for at kunde forskaffe Dem naturalier, men hid indtil forgiæves. Dog haver Jeg Samlet alle De blomster her findes Som Jeg ønskede at kunde Sende Dem med Posten, skjønt de Synes efter min ringe forstand derpaa kuns at kunde regnes blandt de almindelige der Sør. Da Jeg ikke er forsynet med hielpe Midler, Saa bliver Jeg vel ikke Saa lykkelig at kunde give Dem Navn; thi Jeg Slipper at faa nogen underretning av disse dumme Indbyggere, Som kalder dem alle med det bekiendte Navn blomster. Forresten vil Jeg udbede mig allerunderdanigst Deres bestandige Gunst og bevaagenhed, Saa vel udi anførte underdanige Ansøgning, Som ellers en naadig erindring om at drage mig ved leylighed ud av denne Ørken. I det øvrige etc. etc.

Henning J. Kaurin.

563. 1764 17. Aug. fra H. Strøm, Ratvig, Søndmøre.²⁾ (VS.)
Gjengivet af J. Belsheim i Ark. f. Mathem. og Naturv. IX.
p. 411—414.

564 1764 20. Aug. fra J. E. Schiøning, Kistrand. (RA.)
Høyædle etc. Hr. doct. og Biscop! D. H.s Høynaadigste Skrivelse af 4. Maj.³⁾ haver jeg underdanigst imodtaget den 24. Juli

1) Thi her ere 20 Mænd og 6 ort av hver, høyt 10 daler af Soldaterne udi offer. Den uvisse jndkome kand let beregnes av jndgivelsen over fødde og Egteviiede. (Tilskrevet af brevskriveren).

2) Svarbrev paa G.s brev af 9de juni s. a. Svarbrev paa Strøms brev er nr. 122 ovfr.

3) Er nr. 154. Smlgn. nr. 542 ovfr.

med Postbudet fra Alten. . . . De omskrevne Vegetabilia, field urter og saa videre af sin sort, gjør jeg mig efter min underdanige Skyldighed største flid for at samle, og siden jeg er en slet Kiænder af urter, samler jeg sammen hvad mig faarekommer Rart og ube-kient, paa det d. H. efter Eget behag kand udleede af dem, hvad som er rart, naar jeg har haft den naade at faa dem overleveret. . . .

Jacob Elias Schjøning.

565. 1764 21. Aug. fra Olaus Møller,¹⁾ Dublin. (StA.)

Hochwürdiger etc. Herr Bischof etc. Ich hatte die so unverdiente als unvermuthete hohe Ehre durch Sr. Knud Thode ein Handschreiben von D. H. anzunehmen, das voller Höflichkeit und gütigen Herablassung war. Gewiss! von einem so ruhmwürdigen Bischoff der Kirche Gottes und distingvirtem Mitgliede der gelehrten Welt mit einer Zuschrift beehret zu werden überwieget weit die geringe Dienstleistung die darin verlanget wird, und das beygefügte ansehliche Present einiger D. H. lehrreichen und schönen Schriften, gleichwie es ein Beweis von Dero ausgebreiteten mittheilenden Gütigkeit ist, so hat es auch zum voraus alle diejenige kleine Dienste überflüssig bezahlet, die meine Wenigkeit künftighin zu leisten im Stande seyn möchte, so dass ich mich nunmehr in der That und mit dankbahrer Empfindung Dero durch Preis schuldigen und verbundensten Diener nennen kan. Ich werde bey Gelegenheit einige Bischöfen und gelehrten dieses Landes, die mich ihres Umganges würdigen, ein Exemplar von der Dissertation de Existentia & Possibilitate Resurrect. überreichen. Bey hiesiger Academie werden öftere Promotiones in allen Faculteten gehalten, aber nimmer erblicket man eine dergleichen Probe, noch wird das geringste Specimen eines gelehrten Fleisses dem Publico durch den Druck vor Augen geleyet, daher man sich nicht wundern muss dass kein Irländisches Gelehrten-Journal bisher ans Licht getreten weil wenig oder nichts vorhanden ist, demselben einen Anfang oder Fortgang zu verschaffen. Die von D. H. Specificirte Botanische Bücher habe in den Haupt Buchladen dieser Stadt gesucht aber

¹⁾ Smlgn. nr. 262 ovfr. G. har altsaa havt 2 breve at besvare, nemlig Olaus Møllers og Otto Fr. Müllers. I kopibogen er kun gjengivet brevet til den sidste, medens den forstes navn staar over brevet.

nur wenige derselben bisher angetroffen. Von des Raji¹⁾ Hist. Plantarum fandt ich in etlichen Buchladen die 2 ersten Bände aber der dritte war nirgends zu haben. Auf Nachfrage gab man mir diese Ursache von der Seltenheit des 3ten Bandes, dass die meisten Exemplaria davon durch einen zufälligen Brand verzehret worden. Ich habe also lieber die 2 ersten Volumina vor einen billigen Preiss nemlich 1 Gvinea erhandeln, als Ew. H. nichts senden wollen. Mittlerweile lebe in Hofnung auch den 3ten Theil in einer Auction einmahl vorzufinden. Dillenii Edition von des Raji Flora Anglica folget auch hiebey 2 Voll. 8vo. Kosten 6 Englische Shillings wegen der Kupfer. Des Dillenii Plukenetii Loebelii Michellii & Bauhini Botanische Werken²⁾ waren den hiesigen Buchhändlern kaum dem Titul nach bekandt, und weil der Botanische Bücher Geschmack nicht eben sehr gemein ist, die Buchhändler sich aber nicht gerne nach solche Bücher umsehen nach welchen nur selten Anfrage geschicht, so ist es was rahres dergleichen Wercke unter ihrem Vorrath anzutreffen. Ich muss daher mit Ew. H. gütigster Erlaubniss nechsten Winter (so der Herr will und ich lebe) zu hülfe nehmen umb wo nicht alle doch einige oder die meisten angehörigen Öhrtern und durch Kenner aufzutreiben, wie denn die Bücher Auctiones fast alle im Winter alhier gehalten werden, weil der Adel und andere Standes-Personen Prediger und Gelehrten alsdenn in der Stadt versamlet zu seyn pflegen. Es wäre Schade wenn ein solcher reeller Bluhmen Garten wie Ew. H. Musæum seyn muss und zwar in einem so nordlichen Theil der Welt, nicht solte einen neuen Zuwachs und Zierath bekommen durch dergleichen gedruckte Behältnisse der edlen Pflanzen und Bluhmen die nicht wie die in der Erde vegetirende mit dem kurtzen Sommer aufhören und verwelken sondern viele Jahre blühen und ihren Schmuck behalten. Überhaupt werde ich ein hohes Vergnügen dabey empfinden, wenn ich meine herzliche Verehrung und demüthigen Respect gegen Ew. H. durch einige kleine Dienstwilligkeit an den Tag legen und die Ehre geniesen kan dass Ew. H. mich rechnen wollen unter Dero etc. etc.

Olaus Moller.

1) Se nr. 301 ovfr.

2) Se nr. 300 og 301 ovfr.

566. 1764 25. Aug. fra B. Dass, Kiøbenh.¹⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Jeg takker allerydmygst for D. H.s gunstige Skrivelse af 11. Febr. sidstleden. De nedsendte nye Afhandlinger til Selskabets Skrivters 3die Deel ere mig for længe siden rigtig leverte. Den derved fulgte Fortegnelse paa resterende Trykfeil i den 2den Deel gjorde mig nysgierig at eftersee Mss.terne, som jeg endnu haver i god Behold, og har jeg da alene fundet følgende Feil, som kan komme paa min, eller Bogtrykkerens Regning, neml. „op“ for „og“, „denne“ for „dennes“, „om og“ for „og om“, og „var“, som er overflødig. De øvrige Rettelser ere Forandringer og Tillæg, som D. H. har agtet nødigt siden at gjøre, og som tillige med de øvrige skal blive iagttagne, naar det engang i Høst maatte komme dertil, at Mr. Pelt lader begynde med Trykken. Jeg har forhen tilmældet Hr. Etats Raad Suhm hvad Mr. Haas forlanger for at stikke de 3de nedsendte Tegninger til D. H.s Flora. Nu følger herhos Aftrykkene af bemelte Kobberstykker til min Hr. Biskops egen Eftersyn og Correction. Jeg har først i Dag bekommet dem fra Mr. Haas, og vil ynske, at de nogenlunde maatte befindes at være til Behag, siden han har lovet der ved at gjøre sit Bædste. Jeg faaer vel strax betale til ham for Arbeidet de 20 Rdr., siden han er af dem, som ikke vel kan bie, men tænker at indeholde med de 10 Rdr. til D. H.s nærmere Ordre og Samtykke. Næst al Velsignelses Tilynskning etc. etc.

B. Dass.

567. 1764 1. Septbr. fra O. J. Hiort, Regentzen,²⁾ Kbhvn. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. I Anledning af d. H.s gunstige Tilladelse Og deris til mig givne Ordre, tager Jeg mig den underdanige Frihed, at tilmælde dem følgende: Hos Hr. Professor Tyrholm og Ascanius har Jeg været, som begynde ikke deris Collegia, førend sidst i Septembr. ellers først i Octobr. Maaned, hvilket de dog endnu ikke selv veed til visse, da det meest kommer an paa Collegianternes Antall. Samme Studium er Jeg bange for vil blive mig for kostbart, allerhelst da man ingen retskaffen

¹⁾ G.s svarskrivelse er nr. 240 ovfr.

²⁾ G.s svarbrev er nr. 285 ovfr.

profect kan gjøre, uden gode Bøger og desuden fordrer Professorerne Betaling for deris Collegia, hvilke at betale mine fattige Omstændigheder ikke tillade mig, dog er det min underdanige Pligt, at følge d. H.s Ordre. Min examen artium har Jeg expederet paa det bedste, da der var kun een af Deposituris, der fik saamange *bene*, som Jeg; Hvorpaa Jeg strax fik Klostret og Regentzen, hvilket vel er en Hielp, men dog utilstrækkelig i denne dyre Tiid; Hvorfor Jeg indflyer til d. H. med underdanig Bøn at de af særdelis Naade og Bevaagenhed vil hielpe mig til Madame Børge Nielsens Stipendium, hvorom Jeg ogsaa skal tage mig den Friehed at skrive Rector Schiønning til, da Jeg veed gandske vist at Jeg faaer det, naar D. H. vil dertil give sit Votum. I disse vore feriis haver Jeg ladet mig informere noget i det Franske Sprog, saasom Jeg just ikke har havt noget andet at bestille. Listen, paa hvad Tiid og hvilke Collegia Professorerne holde, tager Jeg mig den Friehed at sende hermed¹⁾ indsluttet, da Jeg imidlertid med Længsel forventer Deris gunstige Ordre, hvilke af dissers Collegia Jeg helst skal frequentere. I Øvrigt vil Jeg etc. etc.

O. J. Hiort.

568. 1764 6. Septbr. fra G. Hammer, Alten. (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biscop! For D. H.s Høytærede Skrivelse af 7de Julij sidstleden, saavel som Deres derudj viisende ædelmodig Retsindighed og gode Assistance takker Jeg ærbødigst og med sær Erkiendtlighed, som Jeg ved givne og forønskende leiligheder skal viise og søge at revencere. Vel er den imellem Provst Frugaard og mig opkomne misforstaaelse hævet, hvortil haver været aarsag Hans u-billige og irresonable opførsel imod mig, Som hans Egen Svoger, min Ven og brave Mand Sorenskriver Paus²⁾ har fundet største mishag udj og gjort sig særdeles ondt af. . . . Ikke destomindre befrygter Jeg dog at samme bliver længe Continuerende formedelst Mandens hastighed og u-betænksomme Overilelse. . . . Og vil Jeg af hiertet ønske for mit Sinds fornøvelse og Siels Roelighed, at enten Jeg eller hand kunde blive snart forflyttet herfra.

¹⁾ Listen medfølger brevet.

²⁾ Se nr. 214 ovfr.

I henseende til hands kand D. H. meget contribuere og ville De derved beviise mig en u-sigelig Tieneste, og endnu større, og hvorved De vil u-endlich forbinde mig, om Hr. Skiøtte, som kom til Buksness Kald forleden Aar¹⁾, maatte forflyttes her til igien, da hand melder mig under 2den martj sidstleden, hand vilde dermed være høyst fornøyet, og det af følgende aarsage, udj indkomme tabte hand intet, men derimod kunde komme til et commodere Kald, hvoraf hand havde ikkun en Kirke, siden hans hilsen taaler ikke de Idelig Sæe Reiser²⁾, og for det andet kunde hand gjøre sig forhaabning om en bedre forflyttelse. Hand melder at hand ikke tør fordriste sig at anholde hos D. H. derom, siden hand er nylig blevet forflyttet, dog ønskede at det kunde skee ved min Intercession, der af hiertet ønsker og andholder om det samme. Ved min Nærværende der neere lovede Hans Excellence Geheime Raad Thot mig det og erholdte en Promemoria Efter hands forlangende, dets angaaende, som siden maae være ham gaaet af glemme, altsaa kand D. H. være forsikret paa Deres Proposition vil ikke finde Vandskellighed hos ham, De vil og derved gjøre dette fattige land en stor tieneste som derved fik en god Medicus³⁾ som Vi saa høyligen her trænger til, foruden at hand kunde komme til at contribuere noget til Deres under havende værker med Findmarkske Sager i natural-Historien. . . . Deres G. Hammer.

569. 1764 17. Sept. fra Peder Arctander, Evenæs. (RA.)

Højædle etc. Hr. Biskop! D. H.s højgunstige Skrivelse av 7de Julij⁴⁾ er mig først den 13de Sept. indhændiget fra Post-vejen, hvorfore Jeg underdanigst takker. Den av D. H. forlangede Bjøn-Torten tilstilles nu underdanigst D. H. med Nordfarer Hans Erichsøn Dybfæst, da deels en Stængsel med tilhørende Blade er Klistret paa et Ark Karduus-Pappiir, og deels nogle Rødder ere needsatte i Muld. Blomstret var mig umuelig at forskaffe i dette Aar for-

¹⁾ Udnævnt hertil ²⁴/₁₂ 1761, se nr. 182 og berigtigelsen ved nr. 260 ovfr.

²⁾ Smlgn. Schyttes eget brev, nr. 487 ovfr.

³⁾ Er bieven kaldt Dioceseos Nordlandiæ Aesculapius (se L. v. Buchs Reise durch Norwegen I. 328 flg.). Smlgn. nr. 479 ovfr.

⁴⁾ Er nr. 173 ovfr., G.s svarbrev er nr. 174 ovfr., der viser, at den af P. Arct. tilsendte plante ei var andet end *Epilobium angustifolium* L.

medelst indfalden Regn og Storm-vejr denne Sommer; dog kan Jeg underdanigst indberette D. H., at de nederste Blomster ere Lysblaa, Men de, der findes paa Toppen, ere Lys-røde. Jeg har tvende Aar efter hinanden forsøgt at vilde plante dens Rødder efterdi Jeg ej kunde faa Frøet av den, i Haven, men det har ej vildet Lykkes for mig, av hvad Aarsag, har Jeg endnu ikke erfaret. Bemelte-Urt kaldes paa Lappisk Bjednak Vanna; men hvortil den er nyttig er mig aldeles u-bekjendt. Næst etc. etc.

Peder Arctander.

570. 1764 27. Septbr. fra J. Arøe, Rostvold¹⁾, Smølen. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! . . . Endnu har Mand ey været saa lykkelig at træffe nogen Brygde saa nær ved Land, at mand kunde faae den til eftersiun og behandling, som mand dog gjerne hafde ønsket, men dog har 3de Personer i sommer, efter min andmodning, betragtet Kiæften nøye paa dem, de har fanget paa Havet for at see, om den hafde tænder, og da bekræfter de alle 3 Eenstemmigen, at den har mange tænder, Een Rad oven, og en neden i Kiæften, men NB. de ere ey store, dog nogle større end andre, ikke skarpe eller haarde, men blødagtige, ret ligesom kiød eller rættere at sige, ligesom mygt og blødt broske, dog vil Gud, Jeg lever, skal ieg dog stræbe til at forskaffe en heel Kiæft med tænder og alt andet, saa fremt en liden brygde kand blive træffet, som vel kand gelinge sig; thi saa meener ieg, den uden stor møye kand blive bærget til Land, enten i eller efter baaden i søen etc. I øfrigt har ieg etc. etc.

I. Arøe.

571. 1764 28. Septbr. fra S. Sørup²⁾, Stadsbygden. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biscop etc.! Da D. H. forleden Aar, den tiid De reyste til Nordlands, og med det samme var her oppe i Præstegaarden, bad mig forskaffe Dem en Haatorsk, eller anden slags usædvanlige faaende fisk. Saa insinueres herved ovenmeldte Haatorsk, som jeg nyelig har faaet, og er med Renshaar udstoppet; Saa og en Gren af de i Søegrunden staaende slags Træer, hvilke

¹⁾ G.s svarbrev er nr. 79 ovfr.

²⁾ Klokker Søren Sørup.

den gemene Mand siger, skal være meget nyttig at kaste i Ilden, som kommer Løs paa nogen stæd, men om saa i Sandhed er, kand jeg iche forvist sige. Haatorsken veed jeg ingen Qvaliteter om, uden at dens Læver smeltet til olie, skal være god for Øynene, men ellers mener jeg, at der skulle vel findes saa god øyen-Salve, men for brendt Saar er den meget god, naar den ret bruges. Herved følger og et andet slags fisk, som mand kalder nebb-Sild, og faaes paa Sildegarnene om Høsten, men ganske rart; bemelte Nebb-Sild kalder Bonden Spaamand: Af Aarsage, at naar den henges op under Taget i en fiin Traad, hvor den da vender Nebbet eller Hovedet, derfra skal Vinden komme, hvad Kant, det er, enten Soer, Noer, Øst eller Vest: Bemelte Nebb-Sild faaes vel og undertiiden Længere og større, men denne Gang kunde den ey faaes større. Skulle disse Ting være D. H. til Behag, skulle det være mig en underdanig fornøjelse og Opmuntring til at skaffe Dem andre og flere usædvanlige Ting. Hernest etc. etc. S. Sørup.

572. 1764 15. Octobr. fra Boy Klingenberg, Wedøen.¹⁾ (StA.) Højædle etc. Her Biskop. Haar-Voxter²⁾ fantes i Grøtens Gjeld; men jeg fik den ike før end den 28. Septembris, derfor kan jeg ike sende den frem; ti den er saa falmet og afalden. Jeg fandt og Vass-Gaas³⁾ paa rejsen herhid, som voxer gemenlig i de fleste ferske Vande. Her Lyster⁴⁾ paa Agerøen har lovet at skafe Mig den lilje⁵⁾ som Voxer yderst mod Enden paa Kjeringsøen, om hvilken Ramus skriver i sin Herbario. Milk Gaas⁶⁾ er og lovet Mig, om det er det samme, som Svensken kalder Ku-Patta, ved jeg ike. Jeg haaber (om Gud vil jeg lever til Sommeren) at skaffe disse frem i god Stand til D. H. Kan jeg og

1) Smlgn. nr. 106 ovfr. og 577 nedfr.

2) *Sedum Rhodiola* L. Gumm. Fl. Norv. nr. 103.

3) *Nymphaea alba* L. Gann. Fl. Norv. nr. 440.

4) Se nr. 84 ovfr.

5) Hermed menes *Lonicera Periclymenum* L. (Vivendel), om hvilken Ramus siger: *Caprifolium seu lilium inter spinas inventum mihi in Romsdalia insula natali mea, Akerøen, in extremitate sylvæ ad Kierringsund*, Smlgn. nr. 99, 107.

6) *Pinguicula vulgaris* L.

opsørge nogle andre Vild-urter, skal jeg med al Flid gjøre mit beste. Jeg forbliver etc. etc. Boy Klingenberg.

573. 1764 17. Oktobr. fra O. I. Hiort, Regentzen, Kjøbh. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! De tvende¹⁾ Skrivelser, som D. H. med Posten har bæret mig med har Jeg underdanigst bekommet, og med all muelig Flid besørget de Commissioner, som samme indeholdte. Af de forlangte Bøger har Jeg for nærværende ikke været i Stand paa nogen Bog-Lade at bekomme fleere end Razi Synopsis method. Plantarum og C. Bauhini Theatrum Botanicum, af hvilke, der for den første forlanges 1 ort 8 skill. og for den sidste 1 rdr. 4 ort, men skal, efter min underdanigste Pligt og Skyldighed, gjøre mig all muelig Umage for at tilveyebringe de Øvrige, da Jeg imidler Tiid vil oppebie D. H.s Befaling, om Jeg skal opskikke de tvende ovenmældte, eller fortøve dermed til de øvrige kan bekommes. Hos D. H.s Søster-Søn²⁾ har Jeg været, som er ved god Helbred, og lever ganske vel, undtagen at han synes sig at være i for stoer Tvang, saa han forønskede at logere i Byen. I lige Maade har Jeg efter D. H.s høye Ordre besørget sikker Leilighed for de hos Hr. Secretair Henningsen indlagte Paqver, hvilke nu, tilligemed trende Sylte Krukker fra Secretair Henningsens Frue med denne Skibs Lejlighed tilsendes. For D. H.s gode Løfter om Recommendation til Hr. Professor Öder, for de belovede Bøger og Stipendio aflægger Jeg min underdanigste og skyldigste Taksigelse, henlevende etc. etc. O. I. Hiort.

574. 1764 20. Novbr. fra F. C. H. Arentz, Bergen. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc.! Jeg har havt den Ære at modtage D. H. H.s meget ærede af 27de Octobr. h. a.³⁾ De forventede Bøger fra Stocholm vil jeg (i Fald de her skulle ankomme) ey alleene gjerne modtage, men endog vigilére for, at de med hastigste og sikreste Leylighed kand videre forsendes, i hvilken Henseende jeg holder for det ville blive allerbædst at sende Dem herfra

1) Den ene af disse er nr. 285 ovfr. Smlgn. nr. 286 ovfr., der er G.s svarbrev

2) Søkadet Johan Mathæus Brohier.

3) Er nr. 227 ovfr.

til Christiansund med Adresse til en sikker Mand, som kunde see dem derfra befordrede til Trundhiem; thi det ville maaskee blive forlænge at bie dermed til den Tid at Trundhiems Jægterne, som pleyer reyse til Christiania, kommer tilbage.

Den Ære og sande Fordeel, jeg een Tid har havt af at profitere af D. H.s umistelige Underviisning, forbinder mig til denne og langt flere Tienister etc. etc. F. C. H. Arentz.

575. 1764 26. Novbr. fra P. K. Hind¹⁾, Hemnæs. (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biscop etc.! . . . Jeg vil ellers ydmygeligt bede, det ey for meget fortrydelig maatte ansees, at ieg tillige med min Svoger Hr. Drejer²⁾ have været nødsagede ved Monsr. Wulf i Tronhiem at lade frasige os prænumerationens Vedblivende af Flora Danica, da andre udgifter for os i denne tid ere saa store, at de overstige Indkomsterne. Jeg har ellers for rum tid siden, ved min Fætter i K.havn Hr. Professor Egede, ladet Auctor bekiendtgiøre mit Frafald. Til D. H. H. etc. etc. Peder K. Kind.

576. 1764 6. Decbr. fra H. Brinchmann, Holtaalen.³⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Jeg har Rigtig imodtaget tilsendte træer og urte-frøe fra D. H., og aflægger herved for samme min Underdanige taksigelse — Træerne fick jeg baade vel frem og saa godt nedsat i høst i min hauge, saa jeg gir mig haab, at see dem der florere til Sommeren; det skal hjertelig fornøje mig, om mine Siberiske Erte-træer ville Slaae an paa Berg. Indlagde gir jeg mig den frihed at tilsende D. H. — den er funden sidst i Aug. voxed i en Saa kaldet Myrstribe under gaarden Morcken i Aalens Annex. Den skal icke have havt flere blade end som følger exemplaret. De smaa Røede bær siger finderens havde en behagelig Smag. Jeg tviler icke den jo er D. h. bekendt; Mig som en Ukyndig i denne Sag forekommer den Rar — og dette andlediger mig at tilsende samme D. H. . . . Min underdanig Compliment etc. etc. H. Brinchman.

¹⁾ Se nr. 203 ovfr.

²⁾ Ole Dreyer, der var Hinds pers. kap. fra 1751, hans svigersøn og 1776 blev hans eftermand, døde 1784. Erlandsens Efterr. II. 43.

³⁾ Smlgn. nr. 548 ovfr.

577. 1764 7. Decbr. fra E. Røring, Wedøe. (StA.)

Høy-Ædle etc. Hr. Biscop! . . . Bringeren, som har den Ære dette at overlevere for tillige at gjøre sin underdanigste Opvarnting for D. H. H., Nemlig Studiosus Monsr. Bendix Heide¹⁾ har anmodet mig om ogsaa ved denne Leilighed at indlægge et godt Ord for ham som en fattig Person til D. H. H.s Gunstige Bevaagenhed at erholde, det ieg ej heller har kundet nægte Ham, allerhelst siden Hand fra Maji Maaned af dette Aar har været og endnu er i mit Huus, i hvilken tiid Hand, det ieg med ald Sandhed kand bevidne, ikke allene har opført sig gandske skikkelig og saadan en Person vel anstændig, men ieg har og befundet, at Hand har god Læsning og Grund i sine Studeringer, har ogsaa derhos her ofte øvet sig i Prædikke Stoelen, hvortil Hand allerede har gode Gaver, og kand expedere Sig gandske vel og skikkelig, hvorover ieg skulde ynske og vilde glæde mig, om Hand maatte vinde D. H. H.s Grace til Gunstigste Erindring, Hielp og Befordring ved een eller anden forefaldende Leilighed. — Ellers er ieg D. H. H. ald Ære og ydmygst Taksigelse pligtig for den gode Gamle Hr. Klingenberg²⁾, som jeg den afvigte Sommer fik herud til min Hielpe-Præst; Hand har hidintil hos mig, ligesom Hand og medbragte Attest derom fra Hr. Medelfart³⁾ paa Bye-Næsset, forholdet Sig meget godt og i alle maader u-paaklagelig, Hand er stille af Væsen, hyggelig at omgaaes med, Villig og u-fortrøden til ald sin Gierning, baade Lærer vel og Lever vel, saa ieg er meget vel fornøyet med ham, ligesom ieg og troer Ham paa sin Siide at være. Næst ald etc. etc.

E. Røring.

578. 1764 10. Decbr. fra J. J. Skanke, Grytten.⁴⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. . . . En liden Samling av adskilligt Smaat i Naturens Rige var tillavet at indsendes med Mar-

1) Smlgn. nr. 44 ovfr.

2) Smlgn. nr. 106 og 572 ovfr. I et brev af 12. april s. a. (StA.) anmoder Røring om, at Klingenberg, naar han har udtjent paa Bynsset, maatte blive hans kapellan mod 50 rdlr. aaret og frit ophold i huset.

3) Albrecht Angell M., f. 1714, sogneprest til Bynsset 1751—88.

4) G.s svarbrev er nr. 98 ovfr.

keds Jægtene, men da de samme ei kom frem i Aar, maatte samme ogsaa indstilles til videre. Deriblandt var ogsaa det ommeldte Lustbast¹⁾ eller som Bønderne ogsaa kalder det, Kjæsbær-Træ, som jeg dog i Sommer, da jeg besøgte de yderste og øverste Steder her i Præstegieldet, fik fat paa, og tog Prøve av. Det voxer meget lavt, og i en Mands Alder ikke mindes at have været mindre; jeg havde tænkt i høst at have plantet det i Haugen, men da Vinteren kom i det samme saa tilig, maatte jeg lade dermed beroe til, om Gud vil, et andet Aar. . . . J. J. Skanke.

P. S. Hosfølger i en Edske nogle smaa Insecte, en Prøve af bemelte Instbast, og en udstoppet Fugl, Nøtte-Skriker kaldet.

579. 1764 14. Decbr. fra H. Frugaard, Talviig.²⁾ (VS.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Med Post Expressen fra Tronhiem, som afvigte 3. Dec. ankom til Talviig, er indløben 2de D. H. H.s Høyst Respective Skrivelser de dato 15. Sept. et 17. ejusdem h. a. . . . Med Post Expressen Lars Sejersøn tager ieg mig frihed at tilsende D. H. H. nogle Lodde, som ieg i Høst var saa lykkelig at faae hos Kiøbmanden paa Hammerfest, Sr. Petter Buch.³⁾ Der ere baade af de smaae Rognlodde og af de store qvette lodde; iblant disse Lodde findes nedlagt en saa kaldet Søe-Muuss, dog veed ieg ey, om det er dens rette Nafn. Den findes staaende paa den eene ende iblant den saa kaldede Thara, som den, i henseende til Coleuren ligner; medens den er levende, er det befunden, at den udskyder . . .⁴⁾ lange greene, som skal see ud næsten som Tharæ stilker, hvilke greene den trekkede ind i sig, da den kom i Camfert-Brendevinet. Tørre Lodde har ieg ikke endnu kundet overkomme, men skal efter Skyldighed giøre min flid at faae dem. . . .

H. S. Frugaard.

1) Er tysbast eller kjælderhals, *Daphne Mezereum* L. Smlgn. Gunn. Fl. Norv. nr. 22.

2) G.s svarbrev er nr. 161 ovfr.

3) Se nr. 151 ovfr.

4) Hul i originalen.

580. 1764-28. Decbr. fra E. H. Kempe, Tingvold.¹⁾ (StA.)

Høiædle etc. Hr. Biskop etc.! . . . Nogle Sorter av de Fugle-Eg, som i Sommer ere samlede, indsendes med en anden beqvem Leilighed til min Syster i Trondhjem, som med allerførste vil have den Ære at tilsende D. H. samme. . . . Jeg har etc. etc.

E. H. Kempe.

1765. 22. Janr. fra H. Hammond, Strømsee.²⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biscop! Aarsagen, hvorfor jeg ey før underdanigst har opvarted Dem, med min tilbørlige og skyldige Taknemmelighed, for ald D. H.s Grace og Faderlighed mod Mig, den Tid, Jeg var i Trunhiem, har været denne: Jeg vilde med det samme aflægge, Min underdanige Taksigelse for Laanet af Skankes Epitome, som Min broder, hindret af Æmbeds Forretninger, først nu har udskrevet, og efter Ordre taknemmeligst enten har eller og strax tilbageleveret bliver.

Det, som Mand føler alt for meget kand Mand ey exprimere saa got: saa gaar det og med Mig, der skriver med det emfintligste hierte, der er rørt af ald den goedhed, D. H. har beviset mig: Antag ynsker, som oprigtigheden dicterer for belønning, ynsker, som Himlen skal gjøre kraftige, og det desmere, da de fremsendes for een Mand, der fortierer Dem: Mit, saa vel som resten af Deres clienteris ynske er at den høyeste vil bevare dem og velsigne Dem og deres, legemlig og aandelig, at De maatte leve længe og lide Vel,baade dette nye antrædde aar, samt mange paafølgende; Mit particuliere ynske, som Egenkiærligheden legger Mig i Munden er, endnu eengang at kunde complimentere Dem og beholde Dem stedse, som min Biscop, hvilket Mange her paa stædet ynsker, sær den gode Bernt Heyde³⁾ paa Bragnæs, hvis nyt-aars gratulation for D. H., Deres Frue Søster, samt lille Gunnerus²⁾, Jeg har Ordre at aflægge: Hand længes efter at see Dem her, og ieg udbeder Forsiunets Amen!

Af min broders skrivelse, seer ieg, at ieg bør gjøre med Hi-

1) G.s svarbrev er nr. 86 ovfr.

2) Smlgn. G.s svarbrev, nr. 219 ovfr.

3) Se brevene angaaende G.s slægtninge, i afsnit H.

storia Missionis med Rætte, det som Iessen¹⁾, en vain, har gjort med Norges historien; og sette en andens Navn for Titelbladet: Trænger Ieg frem dermed, som ieg tvivler paa, af Mangel paa anecdotes, saa har ieg ingen anden at takke derfor end Dem, som ieg og efter Pligt offentlig skal takke derfor i sin Tid: Jeg udbeder Mig fremdeles Deres Assistance, med Papirenes udleverelse fra Stiftskisten, hvilke min broder atter har lovet at ville udskrive, og som behandler Dem, med tilbørlig Forsigtighed: Slaae ey haanden af den, de har begynt at hielpe, og den gierning De kand forfremme; giør ieg Lykke derved, Lykke, som dog har et Forsitan i følge med sig, saa bliver Æren Deres, lad være Nytten bliver Min. Jeg lever i fast haab, om Deres bevaagenheds Continuation mod Mig, som ieg og stedse skal stræbe paa at leve værdig. Jeg har givet min broder ordre at takke for det laante og underdanig at udbede meere, ligesom ieg og herved selv underdanigst takker og beder, med den forvisning, at Deres høye bevaagenhed kommer mig videre til hielp.

. . . . Hvad mig selv anbelanger, da var her got, var her ey saa excessiv Kulde: i Juulen steeg den til 22 grader paa Reaumurs, feylede altsaa kuns 9 paa den grønlandske utaaelige: heraf har Jeg været stærkt incommoderet for brystet, dog nu tænker ieg, faren er forbie: Jeg har mellemstunder læst Journal d'une voyage fait aux Indes orientales par une Escadre commandez par Mr. du Quesne fra 1690 til 1691, trykt til Rouen 1721, 3 Tom. 8vo. Blant mange artige Ting, sær ad Hist. naturalem spectantia, fant ieg Tom. 3, pag. 299 at autor ved Isle de l'Ascension har spist Uver, een fisk, som ieg ey veed rettere, holdes kuns for at findes i Norge og ved kysten af Neapolis, og er det saa, er følgende l. c. artig: Le meilleur Poisson, que j'y ai mangé, est fait comme une petite carpe de quatorze à dix huit pouces, tête et queue comprises; il est rouge en dehors: il a l'ecaille fine et belle. Sa chair, pour sa blancheur, et sa fermeté, asemble a celle du Brochet, moins entrecoupee d'arrêtes; mais, le gout en est bien plus exquis. En disant, que ce Poisson est fait comme une carpe, c'est je dire assez, que ce est le veritable Rouget.

1) Smlgn. nr. 533 ovfr.

Jeg har nu skrevet efter Linnæi ammoenitates, tænkende heri at finde trøst, for den Mangel af belles Lettres, bon sens hos indbyggerne, og Lærdom hos Mine ordens brødre: det veed Gud, D. H. behøvedes her, for at opvekke Minerva fra de døde i vor orden: et Bibliotheqve er for dem et veritable regiment Preuische husarer; blant de blinde, der sige: Philosophica, Historica, græca, gallica, anglica sunt, non leguntur, passerer jeg for et lumen, een Apocalyptic Lysestage i Guds Kirke: Risum teneatis amici.

Ieg igientager mit velmeente ynske over D. H. etc.

H. Hammond.

582. 1765 19. Marts fra E. H. Kempe, Tordvigen, Romsdal. (StA.)

Høiædle etc. Hr. Biskop etc. D. H.s gunstige Skrivelse av 15de Januar. a. c.¹⁾ haver jeg i rette Tiid havt den Ære at imodtage. Hvadsomhelst av nordske Naturalier paa disse Grendser kan bekommes, er jeg altiid ligesaa villig som skyldig at indsende. De fiskende haver jeg derfor ombeded at meddele mig detslige Ting, som paa Fiskeriet maatte overkommes, og haer faaed Løvter nok om deres Tjenestvillighed, men maae beklage, at Bønderne her fremfor nogensteds ere i saadanne Ting meget efterladne, hvorfor ikke heller til dato det mindste bekommet. Urter skal jeg i Sommer flittelig eftersøge paa Fjeldet og andre Steder, saa vidt mig mueligt er. . . . I det øvrige recommenderer mig etc. E. H. Kempe.

583. 1765 21. Marts fra J. H. Krogh, Davig.²⁾ (StA.)

Høy-Ædle etc. Hr. Biskop etc. Det er ej blot een forfængelig Tragten efter den ære, at see mine Afhandling indrykte i et Lærd Selskabs Skrifter; Ej heller er det een alt for stor Tillid til mig Selv, bygget paa for høye Tanker om min egen Indsigt, der haer bevæget mig til, herved underdanig at indsende til D. H. H. nærværende Tvende Afhandling, for af Deres vidt bekjendte Lærdom og Skarpsindighed at prøves, og dømmes, enten til at ligge skiulte i et bestandigt Mørke, eller til at see Lyset, under D. H.s Forsvar.

Afhandlingen om Selv-Fornægtelse, og Den deraf flydende

¹⁾ Er nr. 86 ovfr.

²⁾ Smign. G.s svarbrev nr. 124 ovfr.

Lyksalighed, haer ieg, halvandet aar herfor, i anledning af een ved Det Patriotiske Selskab udsat Priis, skrevet og indsendt til Sal. Professor Sneedorph, som min forrige Velynder. Hr. Strøm haer siden seet Den hos mig; Og da Den haer havt den Lykke at finde Hands biefald, haer Hand opmuntret mig til at indsende Den til D. H. Det er altsaa ej, uden Opmuntring og Raadførsel af Een blant Selskabets Lemmer, ieg herved giver mig den Ære at indsende Den. Hertil først opmuntret, haer ieg stræbet at lægge haand paa et nyt Forsøg; Og da ieg haer seet af For-Talen til Den Første Deel af Selskabets Skrifter, at Vers imodtages, men ieg ingen deraf haer fundet i Selskabets Skrifter, haer ieg tænkt: Det ej skulle være D. H. ubehageligt, om een Prøve deraf indkom. Denne er det ieg herved haer den ære at fremsende, saadan som mine svage Kræfter haer formaaet at frembringe den. Den Materie, ieg dertil haer udvalgt, syntes mig bedst at kunde udføres i een Art af Lære-Vers. Og denne Skrive-Maade haer forbudet mig at tragte syndelig efter den Høyhed, der ellers saa meget opløfter Digte-Kunsten blant de øvrige Deele af de Skionne Videnskaber; Da ieg haer holdet for, det i deslige Vers ej saa meget kommer an paa Tankernes Høyhed og Stilens Prægtighed, som meere paa Tankernes nøyagtige Rigtighed, Udtrykkenes Beqvemhed, og Trækkenes Livagtighed. Hvor vidt ieg, enten er afveget fra, eller haer opnaaet disse, underkaster ieg herved underdanig D. H. H.s Som Den Dygtigste Kienderes, Dom og Skionnende.

Den Afhandling om Selv-Fornægtelse er vel noget vidløftig; Men dog langt fra ej saa lang, som den vidløftige Skrivning synes at vise den. Og den Poetiske Afhandling om Fornøyelse er ej meget længer, end ethvert af Gellerts¹⁾ Lære-Vers, eller ethvert af Popes Breve i Hands Forsøg om Mennesket.²⁾

Skulle disse Afhandlinger, som min første Prøve, finde D. H.s Biefald, og dømmes værdige til Lyset, vil det opmuntre mig til, med

1) Den bekjendte tyske digter og moralist Christian Fürchtegott Gellert, f. 1715, 1751 prof. i filosofi i Leipzig, døde 1769. Mest bekjendt som fabeldigter.

2) Den berømte engelske digter Alexander Popes (1688—1744) didaktiske digt, Essay on man, udkom 1733.

desto større Flid at dyrke Videnskaberne, i Haab om, een anden gang, at kunde have den ære at indsende Noget mindre ufuldkomment.

Dømmes de derimod uværdige til Trykken, erkiender ieg med een fuldkommen Hengivenhed Billigheden af D. H.s Dom; Da ieg Selv vil ansee dem, i Sammenligning med Selskabets Skrifter, ej anderledes, end som Pletter paa et smukt Ansigt, eller i det høyeste, som Skyggen i et smukt Malerie. Et aleene haer ieg den ære at udbede mig, nemlig: At D. H. ville behage at ansee dem som ufuldkomne Foster af een god Villie, og som een svag Prøve paa den underdanige Hengivenhed, med hvilken ieg stedse etc. etc.

J. A. Krogh.

584. 1765 27. Marts fra N. From, Oure. (StA.)

Høy-ædle etc. Hr. Biscop Gunnerus. . . . Da her er mangel paa noget rart at sende, saa beder ieg underdanigst at D. H. Gunstigen antager 1 tde. Østers og En liden Kagge med Brislinger, som ieg underdanigst sender hermed. Jeg vil underdanigst etc. etc.

Niels From.

585. 1765 2. April fra O. Hjort, Regentsen¹⁾, Kjøbh. (StA.)

Høyædle etc hr. Biscop etc.! D. H.s Skrivelse af 9de Martii a. h., som de bærede mig med, haver ieg rigtig bekommet, for hvilken ieg og aflægger min underdanige Taksigelse. Med denne Skipper, hvis navn er Peder Hansen, følger de bøger, som ieg har kundet overkomme, som ere: Aristotelis Historia de animalibus, som koster 3 rd. 2 ort, Bauhini Pinax Teatri Bothanici, 1 rd. 4 ort, Raji Methodus Plantarum 1 ort 8 skill., Mulleri Fauna Friderichsdalina, 2 ort 4 skill., Brunniches Insectologi, Ornitologi, item Tractat om Æder fuglen 5 ort, Bauhini Theatrum Bothanicum, 1 rd. 5 ort²⁾. Raji Synopsis var allerede borte, da ieg fik D. H.s Svar. De oven anførte bøger beløbe sig til 8 rd. 1 ort 12 skill.; reterer altsaa af de til mig sendte 10 rd. 1 rd. 4 ort 4 skill.

De Penger som Hr. Secretair Henningsen har kommer ieg nok ikke til at behøve, uden her skulle forfalle, nogen Auction,

1) Smlgn. nr. 286 ovfr.

hvor en eller anden af de øvrige kunde forekomme, Ex. g. efter Sal. Pontopitan, hvis Catalogue endnu ikke er udkommen. Hos Pelt havde ieg, efter Ordre, været, og loed ham tillige viide om denne Skipper, som skulde gaae til Tronhiem, paa det at D. H. kunde ogsaa faae de bøger, som han skulde anskaffe.

Jeg var tillige hos Hr. Secretair Henningsen, og spurte ham om han havde noget som han vilde have opskikket, til D. H., hos hvilken ieg og fik en Pacqve med Kaaber Stykker, som følger med den anden Pacqve, hvori ere de bøger, som ieg til forn haver mældet. Tilsidst etc. etc.¹⁾ O. Hjort.

586. 1765 5. April fra O. J. Hjort, Regentzen, Kjøbh. (StA.)

Højædle Hr. Biskop etc. D. H.s Skrivelse av 9. Marti havde ieg den Ære at imodtage, for hvilket ieg og aflegger min underdanigste Taksigelse. Samme haver ieg og besvaret med Skipper Pettersen, med hvilken ieg og haver sendt de Bøger, som ieg kunde faae fatt paa. Efter D. H.s saa velmeente Raad haver ieg skrevet Hr. Rector Schøning til angaaende Børre Nielsens stipendium²⁾, da ieg er forsikkert om D. H.s Gunst og Bevogenhed. I øvrigt forbliver ieg etc. etc. O. J. Hjort.

587. 1765 19. April fra E. H. Kempe, Tordvigen.³⁾ (StA.)

Højædle Hr. Biskop etc.! D. H.s gunstige Skrivelse av 11te hujus havde jeg i Onsdags den Ære at imodtage. . . . Efterat de sidste her av Prestegjeldet ere nu hjemkomne fra Fiskeriet uden at have medbragt det aller mindste av Søe-naturalier, sigende, at Mand ved Grib ikke maae bruge Garn men alene Snøre, hvorpaa saadanne Ting meget sjelden opdrages, saa maae jeg i Sommer desto flittigere søge efter Urter for at bøde paa dette Tab, da Lykken hidindtil ikke haer villed føie min Redebonhed; imidlertid etc. etc. E. H. Kempe.

¹⁾ Indlagt i brevet ligger to kvitterede Regninger for Aristoteles' verk fra C. (eller G.) Schionning og fra Geb. Chr. Rothens W.w. et Profft (se nr. 284 ovfr.), for Bauhins, Rajus' og Müllers verker.

²⁾ Se nr. 286 ovfr.

³⁾ Se nr. 87 og 582 ovfr.

588. 1765 30. April fra E. Røring, Wedøe (StA.)

Høy-Ædle etc. Hr. Biskop! Endelig er nu nylig efter Omgang iblant Herreds Brødrene retouneret D. H. H.s Allerhøystærede Skrivelse, hvorunder var indsluttet en Efterretning fra Hr. Biskop Nannestad angaaende et Skrift, som Hand er sindet at lade komme for Lyset under Navn af *Norvegia sacra qvadripartita*.¹⁾ Ligeledes et trykt Avertissement fra Hr. Comandeur Thurah²⁾, hvorved inviteres Prænumerantere til Hans Oversættelse af Doct. Thom. Newton over Prophetierne, samt 2de andre af Ham oversatte og hos Ham til kiøbs værende bøger, paa hvilket Avertissement, som herhos efter ordre følger tilbage, den største Deel af Brødrene tillige med mig har undertegnet, hvad enhver enten af det eene eller andet slags bøger ynskede at blive Ejere af, ligesom ieg ogsaa med det første ved min Commissionair i Trunhiem skal føje anstalt til de 6 Mark Danske Prænummeration for det af mig undertegnede eene exemplar af bemelte Newtons Værk, ligesom og de 3 Mark Danske til den anden oversatte bog under Titul af Fruentimmerets Kald. . . . Sluttelig vil ieg etc. etc. E. Røring.

589. 1765 1. Mai fra J. J. Skanke, Grytten. (StA.)

Høyædle Hr. Biskop etc.! Herved har jeg først underdanigste og allerskyldigste Taksigelse skuldet avlegge for D. H. H.s Høygunstigste Skrivelse af 15. Jan.³⁾ h. A., som av mig usle til stor Sinds Forfriskelse i sin Tid rigtig er imodtagen. . . . Hvad dernæst angaaer Indholdet av D. H. H.s Høyst-Respective Circulaire av 16de Febr. h. A., Da kan jeg vel ikke negte, at jo adskilligt kunde endnu findes hos mig, som i nogen maade kunde tjene til Underretning og tilføyede Anmerkninge, saavel i S. Hr. Biskop Nannestads forehavende ypperlige Verk⁴⁾, som i den høyberømte hidtil

1) Smlgn. nr. 213 ovfr.

2) Diderik Thurah, f. i Aarhus 1704, 1738 kommanderkaptein, døde 1788. Foruden de her i brevet nævnte oversættelser fra engelsk af Newtons Afhandling (Kbh. 1765) og Fruentimmerets Kald har han oversat tre skrifter af Sherlok (se nr. 379 ovfr.) og Blairs Forklaring over Christi Bergprædiken (se nr. 144 ovfr.).

3) Er nr. 98 ovfr.

4) Smlgn. foreg. brev.

Rector, nu Professor Schjønning's forfærdigede Thrunhjems Beskrivelse, især hvad Thrunhjems Skole betreffen. Men da jeg al Tiden fremgiennem, siden jeg kom i Embede, har havt hænderne fulde av ideligt og svært Kalds Arbeide, foruden mange haarde ustandne Sygdomme, at mig ei er bleven Tid tilovers at sortere end sige reenskrive min Sal. Faders efterladte Breve, Testimonia til Academiet, i Skolen holdte Inaugurations Taler etc.¹⁾ Saa maa jeg indstille baade med det eene og det andet, indtil, om Gud maatte behage ved min Søns Opkomst at føye Omstændighederne saaledes for os begge, at det og mere, som hidindtil har maat ligge i Dvale kunde komme til Live igien.

Til Prænumeration paa Nevtons²⁾ Avhandlinge over Prophetierne hâr jeg paa Oversætterens Avertissement tegnet mig for eet Exemplair, og gjort Anstalt ved een min Medhjælper (som v. D. tilbringer dette) til D. H. H.s Ammanuensem at levere Prænumeration's Pengene derfor, samt Betaling for eet Exemplair av Fruentimmerets Kald, om samme endnu skulde være at bekomme. Med samme min Medhjælper Ioen Wold sendes ogsaa en levende Ryppe³⁾, vil ønske og haabe, at den ogsaa levende og u-skad maatte fremkomme. Iust bast Træe⁴⁾ eller Ymper med deres Rod tænkte jeg ogsaa at lade følge, men kunde ikke faae dem optagne fra det Sted, de allene her i Raumsdalen voxer, sc. Slette⁵⁾ 3 Miile her ovenfor, formedelst den sterke Tælle, som denne haarde Vinters Kulde har foraarsaget; maa derfor lade beroe til jeg kan forsøge, at plante dem i haugen, og om de vil voxer; ligesom det dog omsider lyktes at i Aar et par Apald- og et par Aske-Træ-Ymper er fremspiret av Kjernen og Frøet, som var sadt for 3 Aar.

NB. Da det dog blev giørligt at faae Iustbast-Træer optagne, saa følger dog nogle Ymper derav tillige i samme Jord som de har voxet udi. De har allerede blomstret, og har i Mands minde ikke voxet en tver-haand. Bærene ere saa store

1) Smlgn. nr. 325, 343, 345, 361 ovfr.

2) Se foreg. brev.

3) Smlgn. nr. 477 ovfr.

4) Er *Daphne Mezereum* L. Kiusbast (Fl. Norv. nr. 22). Smlgn. nr. 578 ovfr.

5) Gaarden Sletta i Kors sogn.

som Ripsbær mer mørk røde, naar de blir modne, og smage ikke ilde, men vil man tygge lidt paa Barken eller Bastet beholdes den bedske Smag derav endog Dagen efter. Træet selv kaldes ogsaa av Bønderne Risse-bær-Træ, uden tvivl efter gamle hedenske Risser, Kjemper eller Bjerg-trolde. . . . Med aller tilbørligste Respect etc. etc.

J. J. Skanke.

590. 1765 4. Juni fra S. Wolf¹⁾, Lade, Strinden. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biscop! Med ydmygste Taksigelse, for laan tilbagesendes her D. H.s Trauer Reden, som jeg med fornøjelse har igiennemlæst; De svarer til den beskrivelse og berømmelse, som er givet dem i de Kjøbenhavnske Lærde Tidender, hvor jeg har seet dem recenseret, hvorfor jeg og alereede har forskrevet dem fra Kjøbenhavn. Torde jeg ydmygst af D. H. paa en liden tid udbede mig til Laans Daries²⁾ Philosophische skrifter, for at see, hvad der er ved dem, førend jeg kjøber dem, som jeg agter, da takker jeg underdanigst, og skal de til takke blive uskadte tilbagesændte. Jeg har etc. etc.

S. Wolf.

591. 1765 5. Juni fra M. Sommer³⁾, Alstahaug. (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Det har behaget D. H. i Skrivelse til mig at fordre mine Betænkninger: om der i Wefsen er fornøden en Missionair, som var det Lappiske Sprog mægtig; Samt om Samme District aldeles ikke kunde undvære en Missionair, og Stædets Præst forrette det alt. Til det første svares ydmyst: at det Lappiske Sprog, som læres i Tronhiem, forstaaes aldeles ikke af de her værende Lapper, hvorpaa Jeg og flere have Beviis; følgelig gives der for nærværende ey saadan en, som uden Tolk, kunde være med Fordeel Missionair i Wefsen, da vel den minste Deel af de Lapper, som der tilligge, forstaaer det Danske Sprog, og endnu mindre det Lappiske, som paa det Tronhiemske Seminario læres.

1) Se nr. 21 ovfr.

2) Se nr. 509 ovfr. Med et brev af 17. juli s. a. sender han bogen tilbage med tak for laanet.

3) Se nr. 357 ovfr.

Hvad det Andet af D. H. forlangte betræffer; da veed Jeg ey, om Hr. Bruun¹⁾ vil og kan paatage sig det alt at forrette, han er endnu ey fremkommen, derfor har og dette mit Svar hvilet til nu, saa som jeg har tænkt i forvejen at erkyndige mig om Hr. Bruns Tanker herom, for tillige at bekientgøre Samme for D. H.; Altsaa best, at Hr. Bruuns Betænkning herover bliver reqvireret. Vel er mig bekient, at Sal. Hr. Spentrup²⁾ i Begyndelsen af sit Embeds Førelse i Wefsen, hafde saavel Lapperne, som den øvrige Meenighed at underviise, men, da til deels hans Kræfter tage af, til deels andre fornødne Embedets Forretninger derved maatte lide — thi en Field-Reise maatte aarligen gøres for de Lappers skyld, som i Fieldet opholde sig, ikke forstaae det Danske Sprog og næsten aldrig søge ned til Kirken — skede en Forandring heri, ved det en Missionair der til alleene blev ordineret. Jeg er etc. etc.

Morten Sommer.

592. 1765 7. August fra Boy Klingenberg, Vedøen.³⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Jeg sender alerydmygst den belovet Haarvoxter ved Hr. fogden Eegs⁴⁾ fuldmægtig. Vilde og gjerne sendt nogle andre slags Vexter, hvortil jeg har i Sandhed udsat Penger baade her i Sognet, og i Agerøens Sogn, som og Her Lyster⁵⁾ kan være Vidne til; men alesamen have slaget Mig fejl. Her Lyster selv, som lovede Mig Caprifolium sev lilium inter Spinas, som Ramus skriver skal voxte i Kjeringsund paa Agerøen, har og glemt Mig. Faar jeg den dog engang, saa skal jeg vist sende den. Jeg forbliver etc. Boy Klingenberg.

593. 1765 9. Aug. fra J. v. d. L. Parelius, Hoppen, Hitteren.⁶⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Ved denne Leylighed, som den første herfra er gaaet til Throndhien, giver jeg mig den Ære at

1) Hans Pedersen Bruun, se nr. 196 ovfr.

2) Søren Eskildsen Spentrup, se nr. 207 ovfr.

3) G.s svarskrivelse er nr. 106 ovfr. Smlgn. ogsaa nr. 572 ovfr.

4) Jacob Andreas Eeg, 1748—1787 foged i Romsdalen; smlgn. aarskr. 1893 pag. 30.

5) Se nr. 85 ovfr.

6) G.s svarbrev er nr. 35 ovfr.

tilsende D. H. et Søetræe; som blev opfisket ved Bededags-Tider af et Fiske-stæe, beliggende udenfor Kyens Fiske-vær paa 70 Favners Dybne; Dens Farve berettes mig at have været rød-brun, da det blev opfisket, men den er nu meget Falmet, da det der paa Landet Kyen blev ophængt i en Skiaa (et Huus, som Bønderne hænger op sin Fisk udi, og hvis vægger bestaaer af Remmer, som baade Soel og vind staaer ind igiennem); siden jeg fik det, er det blevet meget haardere, og lidt lysere af Farve. I samme Kasse ligger og en Coral, som ved samme Tid blev opdragen, af en Leer-bund paa 30 Favners Dybne; og da den blev trukken ind udi Baaden gav den overflødig Vand af sig igiennem alle dens Piber temmelig høyt.

Jeg vil og med det første have den Ære at indsende D. H. nogle Insecter henved 200 baade Chinesiske og Danske, tillige med nogle faae jeg har samlet her oppe. I øvrigt udbeder jeg mig etc.

Jacob von der Lippe Parelus.

594. 1765 10. Aug. fra O. I. Hjort¹⁾, Regentzen, Kjøbh. (St.A.)

Høyædle Hr. Biskop etc. D. H.s gunstige Skrivelse av den 13. Iulii haver ieg havt den ære at imodtage; for hvilket ieg og aflegger min underdanige Taksigelse. Efter ordre haver ieg været hos Pelt, og betalt ham de Penge han skulde have og for samme bekomet qvittering. De Bøger ieg skulde kiøbe, haver ieg alle bekommet, uden Baumgarten c: Edelmann²⁾, da samme ikke paa nogen Boglade er at bekomme. Paa den 18de tome av den almindelige Reise Beskrivelse haver ieg prænumereret paa uden at faae minste erstatning (for den gamle) i Smiths Sterboe. Hr. Strøms Sundmoers Beskrivelse komer ud med det første, hvilken ieg, tillige med de andre Comissioner, med første Leilighed opskikker. Hos Hr. Secretair Henningsen haver ieg været, angaaende Salvius³⁾, men hand svarede: at fra ham var der intet

1) Smlgn. nr. 285 flg., 567, 573 og 585 flg. ovfr.

2) Maa vel være et verk af en af de to berømte brødre: A. G. Baumgarten (f. 1714, d. 1762, prof. i filosofi først i Halle, senere i Frankfurt a. d. Oder) eller S. J. B. (f. 1706, prof. i teologi i Halle 1734, hvor han døde 1737).

3) Se nr. 300 ovfr.

kommet. Det lappiske Sprog skal ieg af all magt lægge mig efter, da D. H. befaler mig det; som ieg dog ike har stoor Lyst til, da ieg for det første ike nyder det ringeste av Missionen uden alleneste Closteret og Regentzen, hvilke begge ieg havde faaet som Islender, og for det andet komer ieg nok til at bie saa længe, da der ere saa mange som ere ældre Seminarister end ieg. Til sidst avligger ieg min underdanige Taksigelse til Dem for alle deres store Velgiærninger imod mig for Børrige Nielsens stipendium, for Linnæi syst. nat. og for Deres Recommendation til Hr. Professor Oeder. Jeg henlever etc. etc. O. I. Hjort.

595. 1765 12. Aug. O[m Lodden] fra H. Frugaard, Talviig.¹⁾ (VS.)

No. 1. Der findes ikkun 3 Slags [Lodde. 1. Jernlodde] eller qvette Lodde, 2. den smaa . . . [og 3.] den lange og smale lodde, som kaldes [Straak]lodde: Alle slags lodde stinker (dog ikke nogen ubehagelig lugt eller stank). Deres lugt maa dog være meget giennemtrængende, efterdi fiskene inde i fiordene kand 5 a 6 miile fornemme lodden, naar den stryger forbie, hvilken de strax følger, saa at ald fisken end og i de dybeste fiorder som i et øyeblik giver sig paa flugt efter lodden.

No. 2. Den rette tiid, som lodden pleyer at støde til lands fra Havet af er omtrent medio Mart: til ultimum April: Da fisken gierne i overflødighed følger med den: Men naar lodden kommer sidst i Januar: eller først i Febr: er gemeenligen ingen fisk i følge med den. Straak lodden kommer gierne sidst i May, men ingen fisk med. NB. Dog kommer ikke lodden hvert aar under landet.

No. 3. Af Vas lodde veed mand her intet at siige, men ald lodden kommer her til land fra det dybeste haf, thi den trækker gemeenlig alle slags fiske med sig til landet. Raa lodde saa vel som ald slags raa fisk eller sloe, ∴: indvolden af fisken, er skadelig for faar og giedder, naar de sluge for meget i sig deraf, men naar de ere kaagte som anden sloe kaages, og gives Creaturene har de ingen Skade af den.

1) Er svar paa G.s brev nr. 161 ovfr. Smlgn. nr. 152 ovfr. og Gunnerus i Leems beskr. over Finmarkens Lapper p. 323 flg. samt ogsaa Strøms Søndmørs Beskr. I pag. 305. Det øverste Hjørne tilhøre af Brevet er afrevet.

No. 4. Lodden spises ikke enten i Nordlandene eller her i Findmarchen, dog har ieg et par gange spiist den stegt i smør, da dens smag ikke er ubehagelig; men kommer nærmest over eens med den saa kaldede Tobies i Kiøbenhavn [som her i Finmar]chen kaldes Siil. Grønlænderne.

[No. 5] at det er jern lodden eller qvette lodden, [som] fisken søger efter: andre meener at det er Rogn lodden: endskiønt de ere altiid samlede, naar de kommer under landet, men undertiden er der meest af jern lodde, undertiiden meest af Rognlodde.

No. 6. Skiællen angaaende, da kand ieg ikke give anden underretning derom, end at de synes gandske glatte paa skindet, som er saa slet, at ieg end og med at skrabe med en skarp Knif paa skindet ikke har kundet mærke nogen skiæl.

No. 7. Den fisk, som fanges i Dannemark især i Liimfiorden, og kaldes Smelt er ingenlunde lodde, men et slags fisk for sig self adskilt fra lodde, meere tyk og lubbet end lodde.

Med Post Expressen sendes 6 Stkr. tørre lodder, som ieg self i denne Sommer har bekommet her i Alten: fiord, da der var en stor mængde af den: de 3de store med udspilede finner under Hovedet kaldes jern lodde eller qvette lodde: de 3de mindre, paa hvilke ikke findes store finner eller fluss Ender kaldes Rogn lodde. Det 3die Slags, som kaldes Straak lodde, meenes at være en art Rogn lodde, dog noget længere og tillige smalere end den ordinaire Rognlodde.

H. Frugaard.

596. 1765 18. Aug. fra B. Hejde, Øjen¹⁾, Melhuus. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! I mangel af, at jeg icke har kundet opfylde det D. H. engang befalede, nemlig at forskaffe hvad rart mig kunde forekomme af de ordinaire vexter paa Marken, saa er det, at jeg nu tager mig den Frihed, at fremsende en Deel Jordarter som mig er falden i Hænder, og det icke saameget i Haab, at D. H. blant disse (maaskee) bagateller skulde finde noget betydeligt rart; men fornemmeligen for at vise en liden Deel af min skyldighed.

¹⁾ G.s svarbrev er nr. 44 ovfr. Smlgn. nr. 577 ovfr.

Ukyndighed forbyder mig at paastaae, om de navne, som paa eendeel ere andskrevne, just ere de rette, tvertimod jeg tvivler derpaa; thi de have alle været i uorden, og det, at jeg hverken selv har samlet dem, ej heller veed, at give nogen particulier Efterretning om hver i sær, vil maaeskee forringe deres Værdie, om nogen deriblandt skulde findes, som var noget værdt, icke destomindre haaber jeg, det D. H. af særdeles grace antager villie for evne; thi har jeg skjøndt icke gjort hvad jeg burde, saa er det dog alt hvad jeg kunde.

Endnu rester at jeg i underdanighed udbeder mig D. H.s gunst og Bevaagenhed, da jeg af mangel paa mindste emploj i det theologiske, og formedelst, at jeg icke engang har kundet opnaae en Condition hos en gejstlig Mand, har været nødsaget til at andtage en Skrivers Vilkaar hos den constituerede Sorenskriver i Guldahlen Sr. Bull, dog er mit inderligste ønske, ved D. H.s bistand igjen at kunde blive employeret i den Stand, hvortil jeg haver appliceret mig, herom er det jeg i dybeste underdanighed understaaer mig at bønfalde d. H., og i øvrigt etc. etc. Bendix Heide.

597. 1765 9. Septbr. fra N. S. Kortholt, Øgstad¹⁾, Værdalen. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc.! I andledning til den store Lyst D. H. haver til Botaniqven, som jeg haver fornummet, ved det D. H. har opmuntret endeel Studentere dertil, saasom hr. Johannes Kaas²⁾ og Monsr. Lind³⁾, derfor tager jeg mig nu den frihed, at fremsende endeel vilde Vexter⁴⁾, som jeg endeel har samlet paa min egen Gaard, endeel fra andre steder saa og fra field-siden, af denne samling har jeg sadt enhvers Norske navn ved hver sin Figur, saa vidt jeg har kundet udspørge det, de øvrige, som jeg intet Navn har kundet faae paa, sender jeg dog ind med til videre

1) G.s svarbrev er nr. 52 ovfr.

2) Se selsk.s aarsskr. f. 1892 pag. 51. Efter sin theologiske eksamen 1759 var han huslærer i T.hjem, indtil han 7. decbr. 1764 blev udnævnt til personel kapellan til Stadsbygden.

3) Vistnok Anders Lind, f. 1733, dimitteret 1754, exam. theol. 1757, hvorefter han i 18 aar i T.hjem maatte vente paa befordring, indtil han 1775 blev resid. kapell. til Meldalen, 1786 sognepr. til Hafslo, Bergens stift, døde 1794.

4) Smlgn. aarsskr. f. 1893 pag. 50 og Fl. Norv. nr. 534.

undersøgning. Herforuden fremsender jeg og tvende fortegnelser, den ene bestaaer allene av Nordske Navne, som endeel har været mig tilforn bekjendte, endeel som jeg nyelig ved andre er bleven underrettet om; Den anden fortegnelse indeholder Latinske og Danske Urter Navne hvorudi jeg har fuldt Simon Pauli Flora Danica, hvilken jeg fremfører, ej fordi, jeg jo tilforn vidste, at de var D. H. tilforn vel bekjendte, men at jeg kunde bringe de Nordske navne saa vidt mueligt til veje. Vidløftigere har dette ringe verk blevet baade af Figurer saa og skrivning, dersom ickun mine Commissionairer, som jeg havde betinget at samle ved Fieldsiden Græs og urter, har været ordholdende. Til slutning etc. etc.

N S. Kortholt.

598. 1765 11. Septbr. fra O. Lie, Møchlingen¹⁾, Støren. (StA.)

Højædle Hr. Biskop etc. . . . I Søndags var jeg i Budalen, hvor Jeg fik 4re Sødt-Konger²⁾ med blomster, som ere røde, og hvor af een stilk her skikkes Dem. Jeg har plantet 2de af dem, og har 2de med Jord, som jeg vil sende dem med Leilighed . . . hvornæst jeg etc.

Ole Lie.

599. 1765 23. Septbr. fra I. Arøe, Rostvold³⁾, Smølen. (VS.)

Højædle etc. Hr. Biskop! . . . Endelig hâr ieg ogsaa her ved den fornøjelse at sende her hos et fuldstændigt Brugde-Hoved, som mand nøjagtig kand betragte, og deraf fuldkommen forvisses om, at den hâr tænder, ja 3de Rader oven og neden i Kiæften, om ej sommesteds 4re i Rad; den hâr og 2de øyne; 2de Huller, ligesom ørne og 2de huller som Næse-borer; I denne Kiæft sidder og en liden Tunge, og 5 Tukner paa hver side. Bagtil indvendig sidder og henger dens Hierte, som ieg hâr ladet skiære kaars udi for at conservere mod forraadnelse med Salt; de 2de Lange neden til, ere dens forreste finner eller aarer under bugen, som den roer sig frem med i siøen, som ieg lod sidde ved Hovedet, af frygt for, de andre ting ved hovedet i sig selv ej skulle blive beskadiget,

1) G.s svarbrev er nr. 23 ovfr.

2) *Gentiana purpurea* L., funden paa Søjfjeldet i Budalen. Smlgn. selsk.s skr. III. 574 samt selsk.s aarsskr. f. 1888—90 pag. 69 og f. 1891 pag. 134.

3) Gunnerus' takkeskrivelse er nr. 80 ovfr. Smlgn. ogsaa nr. 486 ovfr.

i fald man hafde afskaaret dem; saa det er nu det heele Complete hoved af Brugden, undtagen lidet fisk (∩: kiød), som ieg indvendig lod afskiære ved skolten eller nakken, før ieg lod den salte og gnie dermed; meere torde ieg ej lade dem indvortes afskiære, paa det at det øfrige kunde blive uskadiget, til desbedre øyesiuon og betragtning, hvorledes det eene hænger sammen med det andet i hovedet og kiæften; 2 a 3de gange hår ieg maattet spendere spansk salt derpaa, baade ind- og udvendig overalt i Tuknerne og andre stæder, da ieg frygter ellers for Marken, som ieg undertiden blev dog var, saa der gik 1 Tønde Salt til, dog til min harme, hår mark dog yttret sig i snutten eller trynen som den roder med i mudder paa bonden etc., hvor mand (ei kun)de salte den.

NB. De smaae træfler af skindet, som hænger fremmest ved trynen eller snutten, er kommen der af, at vi maatte gjøre hull der med knive, for at sætte toug der i, førend vi kunde faae den til lands og siden for at faae den paa land, og endelig snue den paa landet, for at behandle den; der findes og huller her og der paa skindet, og i finnerne, deels af Harpuner, deels af knive, for at sætte tougstropper der i etc., men de confunderer dog ej dens Næse-borer, øyne og ørne, naar man snuer hovedet paa den rette sidde, som hun svømmer i søen. I det øfrige hafde ieg heele brugden, undtagen et Stykke af Rumpen eller Sporen, men var umueligt at raade dermed, deels for uvej, deels af mangel paa ferme folk, som kunde have forstand at faae skindet af den, saa dersom ieg ikke hafde været saa lykkelig og faaet 3 a 4 af folkene hos brugde fiskerne Selv til Hielp, som vare vante til dette arbejde, hafde den til min fortræd og harme bleven mester over mig, thi endskiønt den var kuns ung og liden, saasom der var kuns i den 2 a 3 tønder lever, da der ellers faaes 6, 7, 8 til 10 tønder af de store brugder, var det dog nær ved den hafde bleven vaar Mester, saa som neppe 10 à 12 Mand kunde faae hovedet alleene paa land eller i baad, hvor over ieg lod buggen blive liggende igien, allerhelst mand hår dens fulde Corpus forhen, og nu den fulde Oplysning om alle ting i hovedet, som ey var at see paa den første, som var udstoppet. Kand det nu komme vel frem for uvæjr og anden hinder, skal det særdeles fornøye mig, og skal det etc. etc. I. Arøe.

P. S. Manden Sivert Øyen, der, tilligemed Olle Jacobsen og Olle Christensen samt Niels Tørrissen, endelig med stor tiggende lod sig overtale til at fremføre hovedet paa deres baad til Tronhiem, hâr lovet mig at [gjøre] leverance derpaa til skikkelig Medfart at ikke noget deraf skal blive beskadiget — ønsker og, dets løkkelige fremkomst til fornøyelse.

600. 1765 10. Oktbr. fra O. Lie, Møchlingen.¹⁾ (StA.)

Høyædle Herr Biskop etc.! For D. H.s Skrivelse af 21de Septbris²⁾ aflegger jeg underdanig Taksigelse. Det varede noget længe, førend jeg kunde træffe leilighed til at skikke dem disse 2de blomster, som hermed bringes. De ere vel blegnede af Høstens Kulde, men formoder dog at de kommer sig igien. Deres Casse har jeg ikke endnu kundet faae nogen til at føre ind til dem; men som Føret er nu bleven bedre, og den vanskelige Høe og Korn bergning nu er over, saa skal den med første blive sendt ind til dem. Min Kiæreste og datter ere friske og vel. Næst all velstands tilynskning etc.

Ole Lie.

601. 1765 14. Oktbr. fra H. Strøm, Øren, Søndmøre. (VS.)

Gjengivet af I. Belsheim i Ark. f. Mathem. og Naturv. IX. 414—418.

602. 1765 2. Novbr. fra E. Heltberg, Kjøbh.³⁾ (StA.)

Høy-ædle etc. Hr. Biscop! Jeg tacker underdanigst for see-neste gunstige Bevaagenhed, som altid. Jeg har betalt Msr. Pelt de 132 r. 3 ort 12 skill., hvorfor herved tilstilles hands qvitering. Jeg har og talt med Msr. Olaus Hiort paa Regentzen, som siiger, at d. H.s Bøger for længe siden ligge hos ham, men ey har kundet opsendes formedelst Mangel paa Leylighed, af Aarsag: Naar hand har begieret det hos Raadmand Sur, er ham svaret Ney, og, naar hand har begieret det af Skipperen, har hand været forbuden af Raadmanden at tage Commisions Gods, og andre Leyligheder,

1) Smlgn. nr. 598 ovfr.

2) Er nr. 23 ovfr.

3) Elias Heltberg, se nr. 50 ovfr.

undskylder Msr. Hiort sig, ey at have været sig bekendte. Men de Bøger fra Sverrig, som d. H. talte om, veedste hand intet om . . .¹⁾

E. Heltberg.

603. 1765 14. Decbr. fra E. Røring, Wedøe. (StA.)

Begge D. H. H.s seeneste Skrivelser har ieg rigtig erhholdet. Den eene af Dato den 12. Novbr. . . ., den Anden af den 27. Novbr. . . .; hvorhos ogsaa fuldte en trykt invitation til Prænummeration paa den af D. H. udgivende Flora Norvegica, hvilket altsammen ogsaa er udsendt til Omgang iblant Præsteskabet. . . . Sluttelig etc. etc.

E. Røring.

604. 1765 17. Decbr. fra J. Støren²⁾, Roan, Bjørnør. (StA.)

Høyædle Hr. Biskop etc.! . . . D. H.s Naadige af 29. passato melder om en Placat (angaaende det priiselige Arbejde af Flora Norvegica), som ikke fandtes i Brevet, og vil i underdanighed forventes. Jeg forbliver etc.

J. Støren.

605. 1765 21. Decbr. fra G. Schøning, Kiøbh. (StA.)

Høiædle etc. Hr. Biskop, Høistærede Velynder! Af min Nær-
værelse her i Kiøbenhavn paa denne Tid, som Sorø Academies
Fuldmægtig i dets Penge-Sager til den 11te Decembr. Termin,
maae jeg tage Anledning til at efterkomme det, som min Skyldig-
hed længe har erindret mig om, men andre Omstændigheder i disse,
for mig temmelig travle Tider har holdt mig fra. Det har været
min Pligt at opvarte med min Skrivelse, for ved samme at aflegge
skyldigst Tak for tilforn beviste Bevaagenhed og Venskab, samt
fremdeles at udbede mig samme. Dersom den kan, som jeg frygter
for, ansees for at komme noget for silde, haaber Jeg dog af D.

1) I resten af brevet beklager han sig over sine slette omstændigheder og anmoder om at maatte blive foreslaaet til sogneprest til Sparboen efter Aron Norman.

2) Johan Støren, f. 1715 i Støren pgd., hvorefter han antog familienavnet, 1746 kapell. til Bjørnør, 26. apr. 1765 sogneprest til Hitteren uden ansøgning og 2. decbr. s. a. provst i Fosen, 1774 sognepr. til Størdalen, døde 1792. Begyndelsen af brevet indeholder taksigelse for udnævnelsen til provsteembedet.

H.s Godhed, at saadant mere tilregnes bemeldte Omstændigheder, end mig selv. Den Forvirring, i hvilken mine Sager ere blevne satte ved Fløtningen, den nye Tur, jeg er kommen udi, og de nye Ting, som jeg har faaet at bestille med, har hidindtil hindret mig fra at arbeide i de Ting, jeg tilforn har havt under Hænder. Men imidlertid skal jeg dog ikke, saa snart Leilighed gives, forsømme at udarbeide en eller anden Afhandling til vort Selskabs Skrivters 4de Deel, skjønt jeg endnu ikke er bleven enig med mig selv hvad samme skal indeholde. Fra min Fætter I. Schøning¹⁾ har jeg nylig havt Brev, hvoraf sees, at Hans Venner der henne i Nordland have, skjønt mod deres Hensigt, saa længe qvaklet med hans Sager, at den Stakkel, foruden at have mist sin Helbred, er og bleven brødløs. Det seer altsaa meget ilde ud for ham, dersom D. H. ei gunstigst griber ham under Armene. Jeg har, saa vidt jeg kan, talet her paa Stedet for ham, og beder indstændigst at D. H. gunstigst vil understøtte samme, da det kunde, som jeg vist haaber, have en ønskelig Virkning, til hans Beste. Næst et glædeligt Nye-Aars Forønskning, og min Kones samt egen ærbødigste Compliment, er jeg etc. etc. G. Schøning.

Paa brevets bagside har Gunnerus skrevet: Bag efter synonymia Gmel. eller citationen af Gmelini Flora sib. settes til følgende Clus. hist. I. 198 icon altera. P. M. for Msr. Baade.

¹⁾ Jacob Elias Schøning, se nr. 154 ovfr.

Indhold

af

de hidtil trykte Afsnit af dette Arbeide.

- I. Oversigt over botanikens tilstand i Danmark og Norge indtil Gunnerus' død.

Skrifter for 1888—90, p. 102—253.

Indledning. Kilder	p. 102
Kap. 1. Botanikens tilstand i Danmark og Norge indtil 1750	- 106
Kap. 2. Topografisk literatur, indeholdende meddelelser om norske naturalier indtil 1750	- 140
Tillæg til kap. 2	- 220
Tilføielser til kap. 2	- 250
Kap. 3. Botanikens tilstand i Danmark fra Linné's tid indtil Martin Vahl	- 223
Tilføielser og rettelser	- 245
Udførlig indholdsfortegnelse	- 252

- II. Johan Ernst Gunnerus, samt tillæg I. Gunnerus' botaniseren ved Trondhjem og paa visitatsreiserne.

Skrifter for 1891, p. 1—152.

Kap. 4. Johan Ernst Gunnerus	p. 1
Tillæg I. Gunnerus' botaniseren ved Trondhjem og paa visitatsreiserne	- 94
A. Gunnerus' botaniseren ved Trondhjem (navnl. 1764—1766)	- 100
B. Gunnerus' visitatsreise i Dalernes provsti 1764 og der indsamlede planter	- 130

Skrifter for 1892, p. 1—61.

C. Gunnerus' visitatsreiser i Nordland og Finmarken og der indsamlede planter	p. 1
D. Planter indsendte til Gunnerus fra Stadsbygden, Aafforden, Nordland og Finmarken	- 51

Skrifter for 1893, p. 22—74.

E. Visitatsreisen 1768 i Romsdals amt og de derfra opgivne planter	p. 22
F. Visitatsreisen [1769] i Indherreds provsti og de derfra opgivne planter	- 42
G. Botaniseren 1771—1772. (Nedreise til Danmark. Ophold i Kjøbenhavn. Hjemreise. Visitatsreise i Dalernes provsti)	- 57
H. Planter fundne udenfor Trondhjems stift, for det meste beroende paa andre botanikeres angivelser	- 68

III. Johan Ernst Gunnerus. Tillæg II. Uddrag af Gunnerus' brevveksling, særlig til belysning af hans videnskabelige sysler.

Skrifter for 1895, p. II—224.

Hefte 1. Indledende bemærkninger	p. 11
A. Breve (fra Gunnerus) vedrørende Trondhjems by og de trondhjemske amter	- 15
1. Breve vedrørende Gunnerus' amanuenser og lærere ved latinskolen, der har bistaaet ham i hans videnskabelige arbejder (no. 1—20)	- 15
2. Breve fornemmelig til præsteskabet (no. 21—60)	- 27
3. Breve vedrørende bispegaarden Berg ved Trondhjem (no. 61—69)	- 45
B. Breve (fra Gunnerus) vedrørende Romsdals amt (no. 70—125)	- 54
C. Breve (fra Gunnerus) vedrørende Nordlands og Finmarkens amter	- 85
1. Breve angaaende venuspassagen 1769 (no. 126—132)	- 85
2. Breve fornemmelig til geistligheden (no. 133—208)	- 97
D. Breve (fra Gunnerus) vedrørende det øvrige Norge (no. 209—227)	- 134
E. Danske og svenske breve (d. e. breve fra Gunnerus til Danmark og Sverige) (no. 228—320)	- 149

Skrifter for 1896, no. 4 (p. I—91).

Hefte 2. F. Breve til Gunnerus. (1759—1760; no. 321—410).

Skrifter for 1897, no. 4 (p. I—80).

Hefte 3. F. Breve til Gunnerus. (Forts.; 1761—1763; no. 411—497).

Skrifter for 1898, no. 4 (p. I—83).

Hefte 4. F. Breve til Gunnerus. (Forts.; 1763—1765; no. 498—605).

